Nr. 5. **Jüdische Volksstimme.** I. Jahrgang.

יידישע פֿאָלקסשטיממע

אָרגאַן פֿיר דיא אינטערעססען דעס יידישעז פֿאָלקעס.

ערשיינט אַם 5. 15. אונד 25. יעדעס מאָנאַטס.

מאָטטאָ: פֿאָלקסשטיממע איזט גאָטטעסשטיממע!

אננאָנסען ווערדען מיט 50 העללער פער צוויימאל געשפאל-טענע פעטיטציילע בע-רעכנעט.

ביילאַגען נאך איבער-איינקאממען.

בריעפֿע אונד געלדזענ-דונגען זינד צו ריכטען אַן דיא
Redaction der
Jüdischen Volksstimme
Krakau, Grodgasse 62.

פֿראַנומעראַציאָן.

אים אינלאַנדע:
גאנציאָהריג — .8 קראָנען
$^1/_2$ יאָהריג — .4 "
$^1/_4$ יאַהריג 2.50 "

אים אויסלאַנדע:
גאנציאהריג — .10 פֿראנק
$^1/_2$ יאָהריג — .5 "
$^1/_4$ יאהריג — .3 "

פֿעראיינע, קולטוסגעמיינ-דען אונד קאָרפּאראציאָנען אום $^1/_3$ בילליגער.

Krakau, 15. Februar 1899. | הערויסגעבער אונד רעדאַקטער: י. קרעפּפעל. | קראָקויא, ה׳ אדר תרנ״ט.

1730

דיא אַבאָננענטען דער „יידישען פֿאָלקס-שטיממע“ ערהאַלטען דיא אונטער אונזערער רעדאַקציאָן ערשיינענדע מאָנאַטסשריפֿט „יערוזאַלעם“, וועלכע דער יידישען ליטעראַטור אונד בעללעטריסטיק געווידמעט איזט, **גראַטיס** צוגעשיקקט.

איין נאָטהשרייא אויס באָריסלאַוו.

דער בעריהמטע יידישע דיכטער אברהם אבן עזרא בעקלאַגטע אין איינעם געדיכטע זיינע טרויריגע לאַגע, וויא ער פֿאָם שיקקזאַל שטיעפֿמיטטערליך בעהאַנדעלט ווירד, פֿאָלגענדערמאַססען: ווענן איך מיט מיטצען האַנדעלן זאָללטע, ווירדען מענשען אָהנע קאָפּפֿע געבאָרען ווערדען, ווירדע איך קערצען אין מיינען האַנדעלסקראַם אויפֿנעהמען, ווירד דיא זאָננע ניע אונטערגעהען, אונד ווענן איך שטערבעקליידער צו פֿערקויפֿען האַבען זאָללטע, ווירד ניעמאַנד מעהר שטערבען. — דיא טרויריגע לאַגע דער גאַליצישען יודען קאַנן פֿירוואַהר ניכט דראַסטשער געשילדערט ווערדען, אַלס דורך עבען דיעזע וואָרטע אבן עזרא׳ס. אויך זיא ווערדען פֿאָם שיקקזאַל זאָ שטיעפֿמיטטערליך בעהאַנדעלט, דאַס יעדער בערוף, דען זיא וואָהלען, מאַג ער אים אַלל-געמיינען נאָך זאָ פֿרוכטבריננענד זיין; איהנען בריננגט ער נור עלענד אונד ענטבעהרונגען. מאַן ברויכט נור אויף דען האַנדעל הינצואווייזען, פֿאָן דעם דיא מייסטען יודען גאַליציענס איהרען לעבענסאונטערהאַלט בעציעהען, אָדער וועניגסטענס בעציעהען מאָכטען. וויא פֿרוכטבריננגענד איזט דער האַנדעל אין דען אַנדערען אינדוסטריע-רייכען לאָנ-דערן אונד וויא זיעהט דער האַנדעלסיודע אין גאַליציען אויס? איין עלענדער הונגערליידער אים וואַהרען זיננע דעס וואָרטעס! דאַצו נאָך ווירד איהנען אויך דער האַנדעל נאַך אונד נאַך ענטריססען, נאַך אונד נאַך ווערדען זיא אויך פֿאָן דיעזעם בערופֿע פֿערדראָנגט. וואַס זאָללען דיעזע הונדערטטויזענדע אַרמען יודען מאַכען? וואָללטען זיא זעלבסט דיא שווערסטען אַרבייטען פֿערריכטען, זיא פֿינדען היעצו קיינע געלעגענהייט אין דעם אינדוסטריע-אַרמען גאַליציען.

דאָך, איין אָרט פֿאַנד זיך אין גאַליציען, וואָ יודען אַרבייט פֿינדען קאָננטען אונד אויך געאַרבייטעט האַבען. נון אַבער איזט עס אויך דאָרט אַנדערס געוואָרדען, אויך פֿאָן דאָרט ווערדען זיא פֿערדראָנגט אונד פֿעריאַגט. ניכט איינמאַל דיא שווערסטען אונד לעבענסגעפֿאָהרליכסטען אַרבייטען לאָססט מאַן דען יודען פֿערריכטען, ווענן אויך געראַדעצו פֿיר איינען הונגערלאָהן. עס איזט — אום מיט אבן עזרא צו שפרעכען — אַלס אָב פֿיר זיא מענשען אָהנע קאָפּפֿע געבאָרען ווערדען, דיא זאָננע ניע אונטער-געהע אונד דער זענזענמאַנן זיין מאָרדערישעס ווערקצייג פֿערראָסטען לאָססט...

וויר שפרעכען דאַ פֿאָן באָריסלאַוו, אויס וועלכעם אָרטע יעטצט איין נאָטהשרייא טויזענדער יודען ערטאָנט, וויא ער הערצצעררייססענדער אונד מאַרקערשיטטערנדער ניכט זיין קאַנן. קיינע עלעמענטאַרע קאַטאַסטראָפֿע האַט יעמאַלס זאָפֿיעל אונהייל אונד אונגליקק צור פֿאָלגע גע-האַבט, וויא עס יעטצט אין באָריסלאַוו הערשט.

עס איזט איינע פֿעסטשטעהענדע אונד היסטאָריש בעקראָפֿטיגטע טהאַטזאַכע, דאַס דיא מייסטען ענטדעקקער אונד ערפֿינדער, דיא זיך גראָססע פֿערדיענסטע אום דיא מענשהייט ערוואָרבען האַבען, מיט שנאָדעם אונדאַנק בע-לאָהנט ווערדען. אַבער אויך דיעזער אונדאַנק האַט איינע גרענצע אונד דיא לײדענסגעשיכטע דיעזער שעניאַלען מאָננער רייכט בלאָס ביז צו איינעם געוויססען גראַדע הין. וואַס זיך אַבער יעטצט אין באָריסלאַוו צוטראָגט, דאַז איבערשטייגט שאָן אַללע גרענצען. דאַ מוסס דער מענש-ליכע פֿערשטאַנד שטיללע שטעהען אונד דער גרייזע רבי עקיבא מיט זיינעם בעוואָהרטען „אַללעס שאָן דאַגעווע-זען!“ האַלט זיך דאַ איינע זאָלך עקלאַטאַנטע ווידערלעגונג,

דאַס ער זעלבסט פֿעראַנלאַססונג פֿינדען דירפֿטע, אַן דער אונאומשטעֶססליכקייט זיינעס גרונדזאַטצעס צו צווייפֿעלן.

באָריסלאַוו וואַר פֿאָר עטוואַ 4 דעצענניען איין קליינעס דאָרף, דעססען נאַמען זעלבסט גאַר מאַנכעם פֿאָרציגליכען געאָגראַפֿען אונבעקאַננט וואַר. יודען, דאַרונטער דער אים פֿאָריאַהרע פֿערשטאָרבענע אברהם שריינער אויס דראָהאָביטש, האַבען דאָרט דיא שאַטצע אַן ערדוואַכס אונד ראָהאָל ענטדעקקט; זיא האַבען באָריסלאַוו צו זיינער וועלטבעריהמטהייט פֿערהאָלפֿען אונד זיא וואַרען דיא שאַפֿפֿער אונד בעגרינדער דיעזער אינדוסטריע אין גאַליציען, דיא יאָהרליך דעם לאַנדע מילליאָנען איינטראַגט.—אונד וועלכען לאָהן ערנטעטען זיא היעפֿיר?! מיט אויסנאַהמע דער ערסטען יאַהרע וואַר באָריסלאַוו פֿיר דיא יודען קיינעספֿוועגס איינע גליקקסגרובע; אַבער וועניגסטענס האַבען יודען דאָרט בעשעֶפֿטיגונג געפֿונדען. טויזענדע יידישע פֿאַמיליען האַבען דאַז נאָטהווענדיגסטע פֿיר איהרען לעבענסאונטערהאַלט דאָרט פֿערדיענט, וועננ אויך אונטער האַרטער אונד לעבענסגעפֿאֶהרליכער אַרבייט. אַלליין, אויך דיעזע לאַגע אֶנדערטע זיך גאַר באַלד. דיא מייסטען גרובען וואורדען פֿאָן ניכטיודען ערוואָרבען אונד דיא יידישען אַרבייטער פֿאַנדען איממער וועניגער אויפֿנאַהמע. טראָטצדעם אַבער וואַרען נאָך ביז אין דער לעטצטען צייט עטוואַ 5000 יודען אין דען ערדוואַכסגרובען אַלס אַרבייטער בעשעֶפֿטיגט.

דאַ וואורדען פֿאָר יאַהרעספֿריסט דיא נייען בערגבויפֿאָרשריפֿטען ערלאַססען, וועלכען צופֿאָלגע צווישען דען איינצעלנען שאֶכטען 60 מעטער פֿרייער רוים זיין מוסס. דאַ דיא מייסטען שאֶכטע ביז דאַהין האַרט אַנאיינאַנדער לאַגען, מוססטע אינפֿאָלגע דיעזער פֿאָרשריפֿטען דער בעטריעב פֿאָן עטוואַ דרייא פֿיערטעל דער בעשטעהענדען שאֶכטע איינגעשטעללט ווערדען, וואָדורך דיא מייסטען אַרבייטער גאַנץ בעשעֶפֿטיגונגסלאָז געוואָרדען זינד.

דיעזער שטאַנד דער דינגע דויערט שאָן בייגאַהע איין יאַהר. געראַדעצו האַארשטרייבענד זינד דיא שילדערונגען, דיא אויגענצייגען איבער דען יאַממערפֿאָללען צושטאַנד דיעזער אונגליקקליכען געשעֶפֿפֿע ענטוורפֿען. „דאַז גאַנצע ביסכען אַרמוטה", וויא דער פֿאָלקסאויסדרוקק לויטעט —דאַז הייססט: איהרע וועניגען האַבזעליגקייטען — האַבען זיא בערייטס צו געלד געמאַכט, אום איהר לעבען פֿריסטען צו קעֶננען, יעטצט שטעהען זיא נון פֿאָן אַללעם ענטבלעֶססט דאַ, אַם הונגערטוכע נאַגענד. שטאַרקע, אַרבייטספֿעֶהיגע מעֶננער שלייכען וויא שאַטטען הערום, הונגערנד אונד פֿערצווייפֿעלנד, אויססער שטאַנדע, דען הונגער איהרער נאַך בראָד שרייענדען קינדער צו שטיללען; זיא קעננען וועדער סאַבאַטה נאָך פֿייערטאַג, זיא האַבען ניכטס, דיעזע היילִיגען טאַגע אין טראַדיציאָנעללער וויהע בעגעהען צו קעֶננען; קיין ליכט ערהעללט אויך אַן דיעזען טאַגען דיא פֿינסטערניסס אין איהרען קליינען, ענגען אונד פֿייכטען וואָהנונגען; דען טיש ציערט קיין בלאַנקעס דעקקטוך, קיין וויין, קיינע וויססען „בערכעס" (חלות), קיינע פֿיש- אָדער פֿליישפייזען — דענן ניכט איינמאַל איבער טראָקקענעס בראָד פֿערפֿינען דיעזע לייטע. דער טאָד האָלט אונטער דיעזען יאַממערגעשטאַלטען רייכע ערנטע, אונצעֶהליגע פערזאָנען שטערבען אַם הונגערטיפֿוס. וואַס דאַז ענדע דיעזעס עלענדס, דיעזעס יאַממערס, דיעזער טאָטאַלען פֿערהונגערונג זיין ווירד, איזט נאַר ניכט אַבצוזעהען.

אונטער זאָלכען פֿערהעֶלטניססען לעבען טויזענדע יידישער פֿאַמיליען אונד דאַ ריהרט זיך קיינע האַנד, אום אַבהילפֿע צו שאַפֿפֿען! מאַן מוסס זיך וואַהרליך אַן דען קאָפּף גרייפֿען, וועננ מאַן דאַראַן דענקט. אין ערסטער רייהע וועֶרע עס אַללערדינגס פּפֿליכט דעס שטאַאטעס, היער העלפֿענד איינצוגרייפֿען, שאָן אויס דעם גרונדע, דאַס בייא איינעם זאָלכען עלענדע דאַז אויסברעכען איינער עפידעמיע גאַר ניכט אויסגעשלאָססען איזט, וועלכע פֿיר דאַז גאַנצע לאַנד געפֿאַהרדראָהענד זיין קעֶננטע. אַבער דאַ דער שטאַאט קיינע האַנד ריהרט, אום אַבהילפֿע צו שאַפֿפֿען, איזט עס פּפֿליכט דער יודען זעלבסט, איהרען אונגליקקליכען ברידערן צו העלפֿען. וואָ זינד נון אונזערע „גראָססען", אונזערע וואָהלטהעֶטער? עס האַנדעלט זיך היער בייליבע ניכט אום אַלמאָזען, אום מאָמענטאַנע אונטערשטיטצונג; דיא באָריסלאַווער יודען זינד צו יעדוועדער אַרבייט, זאָגאַר צו דער שווערסטען, פֿאֶהיג אונד געאייגנעט. זיא פֿערלאַנגען בלאָס אַלס אַרבייטער אויפֿגענאָממען צו ווערדען, דאַמיט זיא מיט איהרער העֶנדע אַרבייט איהרען לעבענסאונטערהאַלט פֿערדיענען קעֶננטען. זייט יאַהר אונד טאַג ווירד אַן דען באַראָן ראָטהשילד אונד אַן דען ריטטער פֿאָן גוטמאַנן מיט דער ביטטע הערענגעטרעטען, זיא מעֶגען דיא באָריסלאַווער יודען אין איהרען קאָהלענגרובען אַלס אַרבייטער אויפֿנעהמען. ביזהער לײדער אָהנע ערפֿאָלג. פֿיעללייכט נאָללט דער יעטצט אויס באָריסלאַוו ערטעֶנענדע נאָטהשרייא אויך אין איהרען אָהרען, אום איהרע הערצען צו ערווייכען, דער בעשיידענען ביטטע דיעזער איהרער אַרמען ברידער צו ווילפֿאַהרען!!

פֿאָן דעם זעליגען באַראָן הירש ווירד ערצעֶהלט, ער זייא איינסט מיט דעם קיעווער צוקקערפֿאַבריקאַנטען לאַזאַר בראָדצקי אין קאַרלסבאַד צוזאַממענגעטראָפֿפֿען. בראָדצקי ערצעֶהלטע איהם, ער האַבע אין קיעוו איין איזראַעליטישעס שפיטאָל מיט 200 בעטטען געשטיפֿטעט. באַראָן הירש פֿראַגטע איהן: וויעפֿיעל אַרבייטער בעשעֶפֿטיגען זיא אין איהרער פֿאַבריק? — 500, ערווידערטע בראָדצקי.— בעפֿינדען זיך דאַרונטער אויך יודען? — ניין! — מיין ליעבער פֿריינד, זאַגטע נון דער באַראָן, זיא טהעֶטען פֿיעל בעססער, יודען אַלס אַרבייטער אין איהרער פֿאַבריק צו בעשעֶפֿטינען, אַנשטאַטט פֿיר זיא וואָהלטהעֶטיגע שטיפֿטונגען צו ערריכטען.— דיעזע וואָרטע מעֶגען אונזערע „גראָססען" איינמאַל דאָך בעהערציגען; שטיפֿטונגען זינד זעהר שעֶן אונד עדעל, אַבער זיא ערפֿיללען ניכט

אימער איהרען צוועקק. דען יודען ארבייטסגעלעגענהייט צו פֿערשאַפֿפֿען, דאַז איזט פֿיעל ראַציאָנעללער, היילברינגענדער אונד אויך — פראַקטישער.

„דרייפֿוס — אונד קיין ענדע“.

דאַז פֿיינע זיעגט, דאַז עדלע פֿאַללט,
אונד מוטה אונד טריַיע פֿערדערבען;
דיא שורקען זינד דיא העררען דער וועלט—
אויף, גאָטהען, לאַססט אונז שטערבען!
(פֿעליקס דאהן: קאַמפֿ אום ראָם.)

וועגן ניכט אין יעדעם פֿראַנצאָזישען הערצען זיך איין ביסכען דייטשענהאַסס פֿאָרפֿאָנדע, זאָ מיססטען אַללע עדלען גייסטער פֿראַנקרייכס יעטצט אים כאָרוס דיעזע וואָרטע דעם דייטשען נאַציאָנאַלדיכטערס אַנשטאַטט דער „מאַרזעלליַיזע“ אַנשטיממען. קיינע פֿרייהייט, קיינע גערעכטיגקייט, קיינע וואהרהייט מעהר אין פֿראַנקרייך — נור לוג אונד טרוג, פֿאַלשהייט אונד באָזהייט האבען דא איהרע רעזידענין אויפֿגעשלאַגען אונד זיא העררשען אַבסאָלוט, אויטאָקראַטיש אין דיעזער רעפובליק, אויטאָקראַטישער אַלס יעמאַלס איין בורבאָנען-קאָניג. וועגן קאָניג לודוויג דער פֿיערצעהנטע געזאַגט האַטטע: „דער שטאַאט בין איך“, זאָ זאַגען הייטע דיא שורקישען פֿראַנצאָזישען גענעראַלע דאַסזעלבע: „דער שטאַאט זינד וויר!“ זיא קאָפּירען אויך דיא וואָרטע דער בעריכטיגטען מאַרקיזע פּאָמפּאַדור: „נאַך אונז דיא זינטפֿלוטה“ — נור דאַס אין איהרען צייטען, בייא איהרעם לעבען דיא וואַהרהייט ניכט ענטדעקקט ווירד; וואַס שפּאָטער זיין ווירד, וועלכע פֿאָלגען איינטרעטען מיססטען — דאַריבער מאַכען זיא זיך קיינע זאָרגען. אונד דאַז פֿראַנצאָזישע פֿאָלק יובעלט איהנען צו, דיא פֿראַנצאָזישע רעגיערונג, דיא פֿראַנצאָזישע קאַממער בייגט זיך איהרעם מאַכטוואָרטע — וואַס בלייבט נון דען עדלען גייסטערן פֿראַנקרייכס, דען מאָננערן, דיא איהר פֿאַטערלאַנד ליעבען אַבער דיא וואַהרהייט נאָך מעהר, וואַס בלייבט איהנען דענן אַנדערס איבריג, אלס געמיינזאַם יענען רעזיגנירטען רוף אויסצושטאָססען, דען פֿעליקס דאַהן דען גאָטהען פֿאַר ראָם אין דען מונד לעגטע?!

נון איזט דער שלייער געליפֿטעט וואָרדען איבער דאַז אונערהאָרטע פֿאָרגעהען דער רעגיערונג, דער שטראַפֿקאַממער דעם קאַססאַציאָנסהאָפֿעס דאַז רעוויזיאָנספֿערפֿאַהרען אים דרייפֿוס-פּראָצעססע אַבצונעהמען אונד דאַסזעלבע דען פֿעראייניגטען קאַממערן צו איבערגעבען. מעהרערע גענעראַלע האַבען דיא ערקלאָרונג אַבגעגעבען, זיא ווערדען קאָללעקטיוו איהרע דעמיססיאָן איבעררייכען, וועגן דאַז רעוויזיאָנספֿערפֿאַהרען וווייטער דער שטראַפֿקאַממער דעם קאַססאַציאָנסהאָפֿעס איבערלאַססען ווירד. דיעזעם טערראריזמוס האַט זיך דיא רעגיערונג געבייגט אונד דיא בעטרעפֿפֿענדע פֿאָרלאַגע איינגעבראַכט. דיא קאָממיססיאָן, דער דאַז גאַנצע אַקטענמאַטעריאַל מיטגעטהיילט וואורדע, פֿאַנד, דאַס געגען דיא מיטגליעדער דער שטראַפֿקאַממער ניכט דער גערינגסטע פֿערדאַכט פֿאָרליעגט אונד לעהנטע דיא פֿאָרלאַגע אַב. אין דער קאַממער היגגעגען אַרבייטעטע דיא רעגיערונג מיט האָכדרוקק, אינדעם זיא דיא פֿערטרויענספֿראַגע אויפֿגעוואָרפֿען האַט אונד ערלאַנגטע דאַדורך איינע מאַיאָריטאָט פֿאָן 166 שטיממען. פֿיר דיא רעוויזיאָנספֿריינדע בלייבט נור נאָך איינע האָפֿפֿנונג: ד ע ר ס ע נ אַ ט, וועלכער ביז הייטע דער רעגיערונגספֿאָרלאַגע זיינע צושטיממונג ניכט געגעבען האַט. אַבער אויך דיעזע האָפֿפֿנונג איזט איינע זעהר גערינגע. אויך אים סענאַט דירפֿטע עס דער רעגיערונג געלינגען, איהרען וויללען דורכצוזעטצען.

„דרייפֿוס — אונד קיין ענדע“ הייססט עס זאָוואָהל אין פֿראַנקרייך אַלס אויך אין דער גאַנצען וועלט. דיא שטראַפֿקאַממער דעם קאַססאַציאָנסהאָפֿעס האַטטע בערייטס איהרע אונטערזוכונג אין דער דרייפֿוס-אַנגעלעגענהייט צו ענדע געפֿיהרט, נון ווירד דיא געשיכטע וויעדער פֿאָן נייעם בעגיננען. גלויבט עטוואַ דיא פֿראַנצאָזישע רעגיערונג אונד דיא גענעראַלע, אויף דיעזער וועיזע דעם גאַנצען דרייפֿוס-רוממעל איין ענדע צו מאַכען? גלויבען זיא דאַדורך דיא אויפֿגערעגטען גייסטער צו בערוהיגען אונד דיא ערהיטצטען געמיטהער צו בעזאָנפֿטיגען? וועלכע זעלבסטטייַשונג! אויף איהנען לאָססט זיך מיט רעכט דיא ראָמיש-ביצאַנטינישע פֿאָרמעל אַנפֿיהרען: Ubi solitudinem faciunt, pacam ad pellante, „זיא זעהען דאָרט פּאַציפֿיצירונג, וואָ אַללעס צו איינער איינאָדע ווירד“. ניכט רוהע אונד אָרדנונג טרעטען אין פֿראַנקרייך איין, זאָנדערן אויף אַללען געביעטען דעם אָפֿפֿענטליכען לעבענס ווירד איינע שטאַגנאַציאָן, איין שטיללשטאַנד איינטרעטען, דער אַן דיא איינאָדע געמאַהנען ווערדע. אינפֿאָלגע דעססען ווירד דער גלויבע אַן דער פֿראַנצאָזישען יוסטיץ ערשיטטערט, ניעמאַנד ווירד מעהר אים פֿערטרויען אויף זיין גוטעס רעכט אין פֿראַנקרייך עטוואַס אונטערנעהמען קאָננען אָדער וואָללען.

דאַז איזט דיא פּאַציפֿיצירונג, דיא דיא רעגיערונג אַנצושטרעבען גלויבט, דורך וועלכע אַבער דעם רייכע אונהיילבאַרע וואונדען געשלאַגען ווערדען. דיא גערעכטיגקייט, דיא וואַהרהייט ווערדען איינגעזאַרגט אונד דיא רעגיערונג, דיא פֿראַנצאָזישע קאַממער האַלטען איהנען איינען ניכטס וועניגער אַלס שאָנען נאַכרוף.

וואַס ווירד נון דאַז שיקזאַל דעס אונגליקקליכען דרייפֿוס זיין? — ער בעפֿינדעט זיך אין גוטער געזעללשאַפֿט: מיט איהם איזט אויך דיא וואַהרהייט, דיא גערעכטיגקייט, דאַז רעכט נאַך דער טייפֿעלסאינזעל פֿערבאַננט וואָרדען. עבענזאָ וויא ניעמאַנד אַן דעם ענדליכען זיעגע דיעזער לעטצטערען צווייפֿעלן קאַנן, עבענזאָ דאַרף ניעמאַנד אַן זיינער ענדליכען רעהאַביליטירונג צווייפֿעלן. זיין קלאַגערוף ווירד וויא דיא „קראַניכע דעס איביקוס“ זיינע מאָרדער פֿערפֿאָלגען, ביז איהרע רוכלאָזע טהאַט אַן דען טאַג קאָממען ווירדע. געשיעהט דאַז נאָך בייא זיינעם לעבען, דאַנן ווירד ער אַלס טריאומפֿאַטאָר היימקעהרען; זאָללטע ער מיטטלערווייַלע דעם מאָרדערישען קלימאַ אָדער איינער רוכלאָזען מאָרדערהאַנד צום אָפּפֿער פֿאַללען — דאַנן ווירד זיין נאַמע אין דער געשיכטע אין דער רייהע דעריעניגען מאָרטירער פֿערעוויגט ווערדען, דיא פֿיר דיא וואַהרהייט אונד גערעכטיגקייט געליטטען אונד געשטריטטען האַבען. יעדענפֿאַללס איזט זיין שיקקזאַל מיט דעמיעניגען דער האָכסטען גיטער דער מענשהייט ענג פֿערקניפּפֿט — עס דאַרף אונז דעסהאַלב אום דאַסזעלבע ניכט באַנגע זיין.

דיא געמיינדעראטהס־וואהלען אין לעמבערג.

לעמבערג, 14. פעבער.

עס דירפֿטע גאַר מאַנכעס זאָנדערבאַר ערשיינען, דיא געמיינדעראַטהס-וואַהלען אין דער גאַליצישען הויפּטשטאַדט צום געגענשטאַנדע איינעס אַרטיקעלס אין איינעם יידישען בלאַטטע צו מאַכען. וואַס געהט דאַז דיא יודען אַן? אין דער מעטראָפּאָלע גאַליציענס געהען דיא וואַהלען אין דען געמיינדעראַטה ניכט אונטער דער פּאַראָלע „פֿיר אָדער געגען דיא יודען“ פֿאָר זיך; וואָהל גיבט עס אויך היער אַנטיסעמי-

טישע קאַנדידאַטען; דיעזע האַבען אבער זאָ וועניג אויססיכט אויף ערפֿאָלג, דאַס זיך ניעמאַנד מיט איהנען בעשעֶפֿטיגט. ווארום זאָלל זיך גערעדע איין יידישעס בלאַטט מיט איהרער עקסיסטענץ בעפֿאַססען? — אונד דאָך האַבען דיא יודען גאַר מאַנכען וויכטיגען גרונד, זיך מיט דען ענדע דיעזעס מאָנאַטס שטאַטטפֿינדענדען געמיינדעראַטהס-וואַהלען ערנסטליך צו בעשעֶפֿטיגען, וואָללען זיא זיך גאַר מאַנכע אַרגע ענטטיישונג אונד קראֶנקונג ערשפּאַרען. וויר וואָללען האָפֿפֿען, דאַס דיא יודען אונזערער געמיינדע זייט דען לעטצטען וואַהלען היער קליגער געוואָרדען זינד אונד דיא דאַמאַליגען פֿאָרגאֶנגע זיך ניכט וויעדערהאָלען ווערדען.

דיא יודענשאַפֿט לעמבערגס בילדעט ביינאַהע איין דריטטעל דער געזאַממטבעפֿאָלקערונג. פֿאָן רעכטסוועגען געביהרטע עס, דאַס איהנען אין דער געמיינדעפֿערטרעטונג איינע ענטשפּרעכענדע אַנצאַהל פֿאָן מאַנדאַטען איבערלאַססען ווערדען זאָללטע, דאַז ווירדע אים פּערצענטועללען פֿערהאֶלטניססע עטוואַ 30 אויסמאַכען. טראָטצדעם אבער זאַססען אים געמיינדעראַטהע שטעטס נור 18 יודען אונד בעשיידען וויא דיא יודען נון איינמאַל זינד, בעגניגטען זיא זיך דאַמיט אונד גאַבען זיך צופֿריעדען. איבער דיעזע יידישען געמיינדעראֶטהע צו שפּרעכען, וואֶרע צוואַר זעהר פֿערלאָקקענד, עס גיבט אונטער דענזעלבען גאַר מאַנכער, דער אַללעס עהער אַלס איין פֿערטרעטער דער יודען איזט; אַבער דאַז זייא פֿיר איינע אַנדערע געלעגענהייט פֿאָרבעהאַלטען. גענוג דאַראַן, דען יודען וואורדע פֿאָן דעם צענטראַלוואַהל-קאָמיטע שטעטס דיא נאָמינירונג דער 18 קאַנדידאַטען איינגערייממט, דיא אויך אימטער געוואֶהלט וואורדען.

דאַ עראייגנעטע זיך נון ביי דען לעטצטען וואַהלען, דאַס פֿאָן דען 18 יידישען קאַנדידאַטען אים ערסטען וואַהלגאַנגע בלאָס איין איינציגער געוואֶהלט וואורדע אונד ערסט בייא דען שטיכוואַהלען קאָננטען נאָך 10 מאַנדאַטע דען יודען „געררעטטעט" ווערדען. יעדענפֿאַללס אבער איזט דיא צאַהל דער יידישען געמיינדעראֶטהע פֿאָן 18 אויף 11 געזונקען. וועססען שולד וואַר דאַז אבער? קיינעסוועגס דיעיעניגע דער אַנטיסעמיטען, זאָנדערן — טרוריג אבער וואַהר — דער יודען זעלבסט! — פֿאָן פֿאָרטשריטטליכער זייטע וואורדע דער ראַבבינער דר. קאַראָ אַלס געמיינדעראַטהס-קאַנדידאַט נאָמינירט; דיא אָרטהאָדאָקסען יודען וואָללטען נון אויך דען אָרטהאָדאָקסען ראַבבינער שמעלקעס אין דיא געמיינדעפֿערטרעטונג געוואֶהלט זעהען. עס קאַם דאַדורך צור אונאייניגקייט אונד אינפֿאָלגעדעססען צור שטיממען-צערשפּליטטערונג בייא דען וואַהלען, דערען ערגעבניסס דיא שוואֶכונג דער יידישען פֿערטרעטונג אים געמיינדעראַטהע וואַר.

זאָלל זיך דאַסזעלבע שוישפּיעל יעטצט וויעדערהאָלען? דיעזע פֿראַגע מיססען זיך דיא „פֿיהרער" דער לעמבערגער יודענשאַפֿט דיעסמאַל פֿאָרלעגען, בעפֿאָר דיא יידישען קאַנדידאַטען נאָמינירט ווערדען; זיא דירפֿען ניכט פֿערגעססען, דאַס דיא לאַגע דער יודען אין גאַליציען, וויא ניכט מינדער אין לעמבערג, יעטצט איינע גאַנץ אַנדערע איזט אַלס פֿאָר דרייא יאַהרען. דיא פֿאָרגאֶנגע בייא דער שפּאַרקאַססע האַבען דאַז אַם דייטליכסטען געצייגט. האַט זיך דאַמאַלס דער יודענהאַסס וועניגסטענס פֿערשאָמט הינטער איינעם פֿייגענבלאַטטע פֿערבאָרגען געהאַלטען, יעטצט ערהעבט דיעזע שלאַנגע גאַנץ אונפֿערבלימט איהר הויפּט, דען יודען פֿערניכטונג דראָהענד. מעהר דענן יע איזט עס אַלזאָ פֿיר דיא יודען נאָטהווענדיג, אין דען אויטאָנאָמען געמיינדעקאָרפּערשאַפֿטען איינע גענוגענדע אונד פֿערלאֶססליכע פֿערטרעטונג צו בעזיטצען. דאַז ביישפּיעל דער לאַנדעסהויפּטשטאַדט ווירד אונד קאַנן אויף דיא פּראָווינצשטאֶדטע ניכט אָהנע איינפֿלוסס בלייבען; ווערדען דאַ דיא יודען אויס דעם געמיינדעראַטהע פֿערדראֶנגט, זאָ ווירד אויך דאַסזעלבע באַלד אין דער פּראָווינץ געשעהען אונד דיא יודען ווערדען דען „ניכט-יידישען פֿערטרעטונגען אויף גנאַדע אָדער אונגנאַדע אויסגעליעפֿערט זיין. וועלכעס שיקקזאַל אין דיעזעם פֿאַללע איהרער האַררט, דאַז דירפֿטע אַלל דעניעניגען ניכט אונבעקאַננט זיין, דיא קיינע פֿאָגעל-שטרויסס-פּאָליטיק טרייבען, אינדעם זיא דען קאָפּף אין דען זאַנד שטעקקען אונד זיך איללוזיאָנען הינגעבען. דיא צייט איזט ערנסט, ערנסטער דענן יע; מאֶגען דיא יודען לעמבערגס זיך דיעס פֿאָר אויגען האַלטען אונד דאַרנאַך איהרע קאַנדידאַטען נאָמינירען. דיא פֿערטרעטער דער יודען מיססען הייטע מאֶננער מיט שטאַרקעם ריקקגראַט אונד ענערגישעם וויללען זיין, דיא דאַז מאַנדאַט איינעס געמיינדעראַטהעס ניכט בלאָס אַלס עהרענשטעללע בעטראַכטען, פֿיעלמעהר פֿאָן דער איבערצייגונג דורכדרונגען זיין מיססען, דאַס זיא דאַ אויף איינעם וואַכפּאָסטען געשטעללט וואָרדען זינד אונד דאַריבער צו וואַכען האַבען, דאַס איהרען מאַנדאַנטען קיין אונרעכט געשעהע. לייזעטרעטער אונד מאֶננער מיט שוואַכען נערווען אונד שוואַכעם מוטהע געהאֶרען הייטע ניכט אין דען געמיינדעראַטה.

Dr. J.

בריעף אויס לאָנדאָן.

דיא יודען, שפּעציעלל דיעיעניגען דעס אָסטענס, זינד דאָך אין דער טהאַט איין צערזעטצענדעס עלעמענט. קוים צייגען זיא זיך אירגענדוואָ, דאַנן איזט אַללע רוהע אונד געמיטהליכקייט דאַהין. דאַז מוססטען אויך דיא יודען ענגלאַנדס ערפֿאַהרען. רוהיג אונד געמיטהליך לעבטען זיא איממער, ערפֿרייטען זיך איינעס אַללגעמיינען וואָהלשטאַנדעס, האַטטען צוטריטט צו אַללען קלובס אונד געזעללשאַפֿטסקרייזען, בעזאַססען יאַכטען, רעננפֿערדע אונד יאַגדוואַלדער — דאַ בעגאַננען דיא יודען דעס אָסטענס, אויס רוססלאַנד, רומאֶניען אונד גאַליציען דאַז געזעגנעטע אַלביאָן צו איבערפֿלוטהען אונד דיא רוהע דער ענגלישען יודען וואַר דאַהין. מיט אייגענען אויגען מוססטען זיא נון דיעזע בלייכען, אַבגעהאֶרמטען געזיכטער זעהען, דיא אין דען ענגען גאֶססכען דעס „אָסטענד" אונד דעס „ווייטשאַפּעל" (יודענקוואַרטיערע אין לאָנדאָן) אין קליינען, פֿינסטערען אונד פֿייכטען וואָהנונגען צוזאַממענגעדראֶנגט אונד צוזאַממענגעפֿערכט זינד אונד דיא שווערסטען ארבייטען אום דיא גערינגסטע ענטלאָהנונג פֿעררריכטען; מיט אייגענען אָהרען מוססטען זיא דיא יאֶממערליכען קלאַגען דיעזער איהרער גלויבענסברידער איבער דאַז האַרטע לאָז, דאַז איהנען צוטהייל וואַרד, האֶרען. אונד נאָך מעהר! זיא מוססטען זיך דאַצו בעקוועמען, היע אונד דאַ פֿאָן דיעזען אונגליקקליכען געשאַפֿפֿען אום הילפֿע אַנגערופֿען צו ווערדען, אונד אויך היע אונד דאַ איהרעטוועגען אין דער פּרעססע גאַר מאַנכען העטצאַרטיקעל צו לעזען. דאַצו קאַם נאָך דער צ י אָ נ י ז מ ו ס דיעזער לייטע. וואָהל וואַרען דיא ענגלישען יודען אויך פֿאָרהער שאָן ציאָניסטען, אבער בלאָס זאָגענאַננטע „פֿילאַנטראָפּישע ציאָניסטען". דיא רוססישען יודען נון האַבען דען „פּאָליטישען" ציאָניזמוס מיט זיך געבראַכט, דער זיך צור ווייליען גאַר לאֶרמענד אונד אויפֿזעהען עררעגענד געבערדעט אונד דיא רוהע דער „איינהיימישען" יודען שטאֶרט.

דאַז זינד נון נאָטהווענדיגע איבעל, דיא מאַן וואָהל אָדער איבעל אַלס איינע שיקקונג פֿאָם היממעל בעטראַכטען אונד מיט איהנען רעכנען מוסס. א ו נ ז ע ר ע ענגלישען „גראָססען" מאַכטען זיך מיט אַללעם לאָבענסווערטהעם אייפֿער דאַראַן, דאַז עלענד אונטער דען יודען זאָ ווייט אַלס מאֶגליך צו לינדערן אונד עס וואורדען פֿיעלע פֿילאַנטראָפּישע פֿעראיינע אונד שטיפֿטונגען געגרינדעט; אַם ליעבסטען איזט עס איהנען אַבער, ווענן איינע היבשע אַנצאַהל יודען איבער דיא גרענצע פֿאָרטגעשאַפֿט ווירד.

וואהין? דאז איזט ניכט פאן בעלאנג ; נאך ציפערן, אמעריקא, פאלאסטינא, יא אויך נאך זידאפריקא. נור אין ענגלאנד זאללען זיא ניכט בלייבען. טראטצדעם אבער בלייבט איממער נאך איינע גראססע אנצאהל יודען אין לאנדאן אונד אנדערען שטאדטען צוריקק אונד אללע האגדע זינד פאלל ארבייט, דענזעלבען צו ערמאגליכען, היער נייע עקסיסטענצען צו גרינדען.

אויך פיר דיא יוגענד 'ווירד אייפריג געזארגט: דיעזעלבע זאלל ניכט מעהר זא אהנע יעדעס וויססען אונד אהנע יעדען בערוף ערצאגען ווערדען. עס ווערדען שולען געגרינדעט, אום דיא הערא נוואכסענדע געגעראציאן אויסצובילדען. וועניגסטענס איהנען דיא עלעמענטארען בילדונגסגעגענשטאנדע אונד דיא לאנדעסשפראכע בייצוברינגען. אם בעקאננטעסטען איזט דיא זאגענאננטע „פריישולע", וועלכע איינע דער גראססטען דער וועלט איזט אונד אונטער דעם פראטעקטאראטע דעם באראנס ראטהשילד שטעהט. אבער זיעהע דא! דיא רוססישען יודען וואללען זיך מיט דיעזער שולע ניכט בעגניגען, זיא זינד זא „הארטנאקקיג" אונד בעהאררען דורכאויס דארויף, דאז איהרע קינדער אויך איינע רעליגיאזע ערציעהונג געניעססען זאללען. צו דיעזעם צוועקקע שיקקען זיא איהרע קינדער אויססער אין דער שולע נאך אינס „חדר". עס בעשטעהען אין לאנדאן אייניגע הונדערט „חדרים" מיט 255 מלמדים, פאן וועלכען 140 אים זשארגאן אונטעררריכטען. פאן דען 3000 קינדערן, וועלכע דיא „פריישולע" בעזוכען, געניעססען עטווא 2000 אויך אונטעררריכט אים „חדר". לארד ראטהשילד, וועלכע אויך אום דאז פיזישע וואהל דער יוגענד בעזארגט איזט, האט נון איין צירקולאר אים ענגלישען אונד זשארגאן ערלאססען, וועלכעס אין טויזענדען עקסעמפלארען אן דיא עלטערן אונד אן דיא קינדער פערטהיילט' ווארדע. דאסזעלבע זייא היער אים זשארגאן ווארטליך אבגעדרוקקט:

ליעבער פריינד.

איך האב מיט איהנען צו ריידען עטליכע ווערטער וואס זענען נוגע צום געזונד אונד וואהל־בעפינדען פון אייערע אינגלאך, ווערטער וועלכע זענען נוגע צו זייערע קערפערליכע אונד גייסטיגע ענטוויקלונג אין דער צוקונפט.

איך ווייס וואהל וויא אידישע עלטערן ליעבען זייערע קינדער, וויא זייא זענען שטענדיג בעזארגט פיר זייא. אידישע עלטערן ארבייטען כמעט שטענדיג נור פיר זייערע קינדער, ברינגען דען גרעסטען אפפער כדי זייא אויף צו אדעווען אונד זייא מגדל צו זיין לתורה ולמעשים טובים, כדי אז ווען זייא וואכסען אויף זאלען זייא זיין אנשטענדיגע מענשען אונד ריכטיגע יהודים.

אבער עס קומט מיר פאר אז איהר טהוט אביסעל צו פיעל אין אייער בעשטרעבונג אונד שאדעט אייער קינדערס געזונד ווען איהר שיקט זייא אין דיא חדרים זייא זאללען דארטען זיין אזוי פיעל שטונדען אין טאג. דיא דזשענטעלמען וועלכע קומען בעזוכען דיא סקוהל האבען באמערקט אז דיא קינדער זעהען אויס אזוי בלייך אונד פארמאטערט. דער אינספעקטאר פון דער רעגירונג וועלכער קומט נאכזועהען דיא קלאססען האט לעצטענס זיך דאריבער אויס געשפראכען. עס איז עס זעהר שטארק אויפגעפאללען פאר וואס זייא זעהען אויס אזוי שלעכט. אין אנהייב האט ער געמיינט אז דיא קינדער קריגען ניט גענוג צוא עסען אדער דאס זייא ווערען שטארק פארנאכלעסיגט אין דער היים, אבער ווען ער האט זיך איבערציינגט אז דיא עלטערן אין דער היים פארנאכלעסיגען ניט זייערע קינדער און אז דיא קינדער ליידען קיין הונגער אויך ניט, האט ער אנגעהויבען זייא אויספרעגען וואס איז דער מעהר מיט זייא, פאר וואס זיי זעהען אויס אזוי שלעכט, האט ער ערפאהרען אז פיעל אינגלאך געהען אין חדר שוין אום זיעבען אוהר מארגענס, אונד בלייבען אין חדר ביז עס איז צייט צוא געהען אין שוהלע. אונד דער נאך ווען זייא קומען פון דער שוהלע געהען זייא נאך א מאל אין חדר אונד לערנען ווייטער ביז אכט אדער ניין אוהר אין דער נאכט. זייא לערנען אלזא פון צוועלף ביז דרייצעהן שטונדען אונד וואס נאך שלימער איז, א גרויסען טהייל פון דיעזער צייט ברייגגען זייא צוא אין פלעצער, וועלכע זענען אפשר נישט גאנ'ץ ריינליך אונד געזונד.

צוא ליעב דעם ווייל דיא קינדער לערנען צוא לאנג אין דיא חדרים, פארלאנגט דער אינספעקטאר פון דער רעגירונג אז מען זאל וועניגער צייט לערנען מיט דיא קינדער אין סקוהל. דיא קאמיטע איבערלייגט זיך דיא זאך זעהר פארזיכטיג. זיא ווערדען מסתמא פאלגען דעם אינספעקטאר אונד פארקירצען דיא שוהל־צייט ווען דיא קינדער וועלען אזו לאנג בלייבען אין דיא חדרים וויא ביז איצט. אבער דאס רעזולטאט פון דעם וועט זיין אז דיא קינדער וועלען מיזען בלייבען מעהר יאהרען אין סקוהל איידער זייא קענען פאסען. דערפון וועט איהר עלטערן אם מייסטען ליידען ווארום שפעטער ווען איהר וואלט געקאנט עפיס ערווארטען א שטיקעל הילף פון אייערע קינדער וועלען זייא מיזען געהען אין סקוהל.

איך פרעג אייך, הייסט עס ניט פארלאנגען צו פיעל פון יונגע קינדער? שאדען ניט די פיעלע שטונדען אין חדר צו דעם געזונד? דא ניט לאנג האט דער דאקטאר שארשטיין ערקלעהרט עפענטליך אז זיין ערפאהרונג אין לאנדאן האספיטאל האט איהם איבערציינט אז דיא חדרים רואינירען נעביך דעם געזונד פון דיא יונגע קינדער, דאס קערפער זאוואהל וויא גייסט ווערען אבגעשוואכט אין דיא חדרים אונד דעסוועגען ווען איינס ווירד הלילה קראנק אפילו מיט א גיוועהנליכע קראנקהייט האט נעביך דאס קינד קיין כח נישט דיא קראנקהייט אריבער צוא טראגען.

איך שעץ זייער טייער דיא מאטיוען אייערע וואס איהר ווילט האבען אז אייערע קינדער זאללען א סך קעננען, אבער ערלויבט מיר אייך צוא זאגען אז אייער האנדלונגען זיינען דאך ניט זעהר קלוג. איך בין געוויס ניט דערגעגען אונד האלט אויך ניט פיר צוא גערינג דעם רעליגיעזען אונטעררריכט פון אייערע קינדער, אבער איך ערלויב מיר צוא גלויבען אז דער רעליגיאנס אונטעררריכט וואס דיא קינדער בעקומען אין פריה סקוהל איז גענוג. עס ווירד דארט נעלערנט גוט העברעאיש אונד אידישע רעליגיאן נאך איינעם פלאן פון טשיעף רבי דר. אדלער. א סך שטונדען ווירד געגעבען אין העברעאיש לעזען, איבערזעצען, ביבלישע געשיכטע, העברעאיש גראמאטיק, דיא בעדייטונגען פון אלע ימים טובים, פעסט אדער פאסט־טאגען פון יאהר וויא איבערהויפט דיא מאראלישע זיטטליכקייטסלעהרען פון דער אידישער רעליגיאן. אזא רעליגיאנס אונטעררריכט, איך זאלטע מיינען, מוז יעדען צו פרידען שטעללען.

אבער ווען איהר צו דעם אויבענגענאנטען אונטעררריכט נאך צו לייגט, נאך מעהר אונד מעהר, רואינירט איהר דיא צוקונפט פון אייערע קינדערלאך. וויא אזוי זאלען זייא לערנען אין סקוהל ווען איידער זייא קומען נאך אין סקוהל זיינען זייא שוין פארמאטערט פון פריהער. צו ליעב דעם מאכען זייא נישט קיינע פארשריטטע, אונד דער סוף דערפון איז ענטוועדער איהר נעהמט ארויס אייערע קינדער פאר דער צייט איידער זייא האבען געהאט צייט צו לערנען אלעס וואס א ציוויליזירטער מענש בעדארף צו וויסען אדער זייא בלייבען אין סקוהל לענגער אלס דאס געזעץ פארלאנגט אונד דאדורך פארלירט דאס קינד אונד איהר א סך צייט אונד ניצליכע צייט, אונד ווען דאס קינד וואכסט אויף אונד ווילל לערנען א טרייד איז ער ניט גענוג פארבערייטעט דערצו אונד אנשטאט צו געהן פארווערטס זינקט ער אונטער אין דיא קלאסע פון אונגעשיקטע אונד שלעכט בעצאהלטע ארבייטער.

איך ביטע זיא דארום מיינע ווערטער זיך צו נעהמען צום הערצען, נעהמט ארויס אייערע קינדער פון דיא חדרים און ווען דאס איז ניט מעגליך לכל הפחות לאזט נישט צו זייא זאללען זיין צו פיעל שטונדען דעם טאג. דיא קינדער ווערדען דאן אויפוואכסען געזונד אונד שטארק, אין יעדער הינזיכט פעהיג אונד געשיקט צו מאכען

א לעבען אונד וועלען האבען גוטע אויסזיכט צו ווערען גוטע אונד ווירדיגע ענגלישע בירגער.

איך פערבלייב אייער ערגעבענסטער,
באראָן ראטהשילד.

דיא אבזיכט דעס באראָן ראָטהשילד פערדיענט אללע אַנערקעננונג. דיא רוססישען יודען יעדאָך הולדיגען דעס פרינציפ: „זאת התורה אדם כי ימות באהל — אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה", דער רעליגיאָנס-אונטעררִיכט אין דער פריישולע גענוגט איהנען ניכט אונד זיא שיקקען איהרע קינדער טראָטץ אללדעם אינס „חדר". עס וואָרע צו ווינשען, דאָס דיא איינריכטונג געטראָפפען ווערדע, פיר דיעיעניגען קינדער, דערען עלטערן אויף איינען ווייטגעהענדערען רעליגיאָנס-אונטעררִיכט רעפלעקטירען, אלס ער אין דער שולע ערטהיילט ווירד, אויססער דען איבליכען רעליגיאָנסשטונדען נאָך מינדעסטענס איינע ר ע ל י ג י אָ נ ס ש ט ו נ ד ע איינצופיהרען. אנדערערזייטס מוסס דיא פראגע אויפגעוואָרפען ווערדען: וועננ דער רעליגיאָנסאונטעררִיכט אין דיעזער שולע, דיא דאָך צומייסט פאָן קינדער רוססישער אונד פאָלנישער עלטערן בעזוכט ווירד, איין אונגעניגענדער איזט, ווארום זאלל איבערהויפט ניכט דאפיר געזאָרגט ווערדען, דאס היער אבהילפע געשאפפען ווערדע? אין דער פריישולע איינע תלמוד-תורה קלאססע איינצופיהרען, דאז דירפטע דאָך ניכט זאָ שווער פאללען אונד דירפטע זאָוואָהל דען פאָרדערונגען דער עלטערן אלס אויך דען אינטענציאָנען דעס פראָטעקטאָרס באראָן ראָטהשילד ענטשפרעכען.

*

ד י י ט ש ל א נ ד האט בעקאננטליך זיינע פראָטעסט-ראבבינער, אבער „פראָטעסטגעמיינדען" — דיעזעס אוניקומס קאנן זיך נור ענגלאנד ריהמען... דאז אָפפענטליכע אויפטרעטען דעס „חכם" דער ספרדישען געמיינדע אין לאָנדאָן דר. ג א ס ט ע ר אלס פיהרער דער ענגלישען ציאָניסטען, פעראנלאססטע נאָמליך דיעזעלבע, דאגעגען פראָטעסט איינצולעגען אונד דען דר. גאסטער אויפצופאָרדערן, ענטוועדער אויף דיא פיהרונג דער ענגלישען ציאָניסטען צו פערציכטען אָדער אָפפענטליך צו ערקלאָרען, דאס ער ניכט אלס „חכם" זאָנדערן אלס פריוואטמאנן זיך אלס ציאָניסט בעטהאָטיגע. דיעזער פראָטעסט ווירד נאטירליך דיעזעלבע ווירקונג האבען, וויא דער פראָטעסט דער דייטשען ראבבינער. דר. גאסטער ווירד האָפפענטליך וויטער אן דער שפיטצע דער ענגלישען ציאָניסטען אויסהאררען. אבער מערקווירדיג איזט עס: אויך דר. גאסטער איזט אויס ר ו מ אָ נ י ע ן נאך ענגלאנד געקאָממען. יא, דיעזע יודען דעס אָסטענס, דאז זינד אונבעקוועמע לייטע.

זיא שיינען אויך דער רעגיערונג אונבעקוועם צו זיין, דיעזע אָסטליכען יודען. דיא רעגיערונג זעטצט אללע העבעל אין בעוועגונג, אום דאז איינוואנדערונגספערבאָט, וועלכעס פאָם אבערהויזע בערייטס אנגענאָממען ווארדע, אויך אים אונטערהויזע דורכצוזעטצען. דאנן ווערדען אללע רוהע האבען: דיא רעגיערונג, דיא ענגלישען ארבייטער אונד — דיא ענגלישען יודען. דיא פירזאָרגע, מיט וועלכער, אים געגענזאטצע צו אנדערען לאָנדערן, דיא ענגלישען יודען איהרע איינוואנדערנדען ברידער אומגעבען, בעוואהרט זיא אללערדינגס פאר דען פערדאכט, אלס אָב זיא דאז איינוואנדערונגספערבאָט הערבייזעהנען זאָללטען.

דיא האלטונג דער רעגיערונג אין דיעזער פראגע איזט גאנץ אונפערשטאָנדליך. דיא איינוואנדערונג דער יודען ניממט אין דען לעטצטען יאהרען איממער מעהר אב, סטאטיסטיש ווארדע נאכגעוויעזען, דאס דיא יודען קיינעסוועגס דעם לאנדע צור לאסט פאללען — אונד דאָך בעהאררט דיא רעגיערונג אויף דער אננאהמע דעס איינוואנדערונגספערבאָטעס. דאס דאביא דער אנטיסעמיטיזמוס אים שפיעלע איזט, קאנן שלעכטערדינגס ניכט בעהויפטעט ווערדען. וואָהל צייגט זיך דער יודענהאסס היע אונד דא אין דער ענגלישען פרעססע; עס איזט יעדאָך קוים אנצונעהמען, דאס דערזעלבע שאָן ביז אין דיא האָכסטען רעגיערונגסקרייזען איינגעדרונגען וואָרע. לפלגות סאליסבורי גדולים חקרי לב!

איש עברי.

פאָליטישע רונדשויא.

נאָכסטע וואָכע בעגיננט דיא ל א נ ד ט א ג ס - ס ע ס ס י אָ ן. צוערסט טרעטען אם 20. ד. מ. זיעבען לאנדטאגע צוזאממען, דארונטער דער גאליצישע. נאָכסטען מאנאט ווערדען דיא אנדערען לאָנדטאָגע צוזאממענטרעטען, מיט אויסנאהמע דעסיעניגען באָהמענס. איבער דען צייטפונקט זיינעס צוזאממענטרעטענס איזט ביזהער קיין דעפיניטיווער בעשלוסס געפאסט וואָרדען. דיא רעגיערונג געדענקט צונאָכסט, איינען אויסגלייך צווישען דען טשעכען אונד דייטשען אנצובאהנען, בעפאָר דער לאנדטאג זיינע טהאָטיגקייט וויעדער אויפניממט.

— דיא ק אָ מ פ ר אָ מ י ס ס - פ ע ר ה א נ ד ל ו נ ג ע ן אין א ו נ ג א ר ן זינד נאָך ניכט צום אבשלוסס געבראכט וואָרדען. דיא רעגיערונג זאָוואָהל אלס אויך דיא אָפפאָזיציאָן וואָללען ניכט נאכגעבען אונד זאָ ווירד דיא ענטשיידונג איממער פערנער הינאויסגעשאָבען. טהאטזאכע איזט בלאָס, דאס מיניסטערפראָזידענט באראָן ב א נ פ פ י ניכט מעהר לאנגע אויף זיינען פאָסטען בלייבען ווירד. אלס דעססען נאכפאָלגער ווערדען גענאננט: דער ביזהעריגע האָנוועדמיניסטער באראָן פ ע י ע ר וו א ר י אונד דער אבגעאָרדנעטע קאָלאָמאן פאָן ש ע ל ל.

— אים ד י י ט ש ע ן ר י י כ ס ט א ג ע קאם עס דיעזע וואָכע בייא בעראטהונג דעס האנדעלספערטראגעס מיט אמעריקא צו איינער לעבהאפטען דעבאטטע איבער דער אויסוואָרטיגען פאָליטיק, אין וועלכער אויך דער שטאאטססעקרעטאָר בילאָוו צווייטמאל דאז וואָרט ערגריפף. אויס דען וואָרטען דעסזעלבען געהט הערפאָר, דאס צווישען דייטשלאנד, ענגלאנד אונד דען פעראייניגטען שטאאטען פאָן נאָרדאמעריקא איינע פערשטאָנדיגונג אין בעצוג אויף איהרער קאָלאָניאלען פאָליטיק אנגעבאהנט ווירד. — זאָללטע דיעזע פערשטאָנדיגונג צו שטאנדע קאָממען, דאנן ווירד דיא אללגעמיינע פאָליטיק מיט איינער נייען ט ר י פ פ ע ל א ל ל י א נ ץ צו רעכנען האבען, דיא אין דער לאגע זיין דירפטע, זאָצוזאגען דער גאנצען וועלט איהרען וויללען צו דיקטירען. — גליקקליכערווייזע זינד דיעזע דרייא מאָכטע דורכאויס פאָן פריעדענסליעבע בעזעעלט, זאָ דאס דער אבשלוסס דיעזער אלליאנץ נור אלס פריעדענסבירגשאפט צו בעטראכטען זיין ווירד.

— דיא קאָממיססיאָן דעס דייטשען רייכסטאגעס האט נאָך לאָנגערער דעבאטטע דיא פאָרלאגע דער רעגיערונג בעהופס נייא-אָרגאניזאציאָן דער ארמעע מיט 20 געגען 8 שטיממען אנגענאָממען. דאמיט ווירד דיא דייטשע קריעגסמאכט נייערדינגס פערשטאָרקט ווערדען. דיא רעגיערונג בעהאנדעלטע דיעזע אנגעלעגענהייט פאָם ריין מיליטאָרישען שטאנדפונקטע. זייטענס דער קאָנזערוואטיווען אבגעאָרדנעטען ווארדע יעדאָך דארויף הינגעוויעזען, דאס דיא פערשטאָרקונג דער דייטשען ארמעע נאָטהווענדיג איזט מיט ריקקזיכט דארויף, דאס רוססלאנד וויעדעראום אן דער דייטשען גרענצע זיינע טרופפען פערשטאָרקט האבע. דאז קריעגסגעשפענסט ווירד איממער אן דער וואנד געצייכנעט, ווענן איינע נייע מיליטאָרפאָרלאגע קאָממט.

— אן דער פ ר א נ צ אָ ז י ש ע ן פ ל אָ ט ט ע ווירד נייערדינגס געריסטעט אונד צוואר מיט אללעם אייפער, אלס אָב איין קריעג בעפאָרשטעהען זאָללטע. פראנצאָזישע אָפפיציערע זאָללען גאנץ אָהנע רעזערווע אונד אָפפענטליך אויסשפרעכען,

דאס עס באלד צו איינעם קריעגע צווישען פראנקרייך אונד ענגלאנד קאממען ווערדע.

— דער אמעריקאנישע סענאט האט נאך לאנגערער דעבאטע דען פריעדענספערטראג מיט שפאניען מיט איינער מאיאריטאט פאן 3 שטיממען אנגענאממען. דעם אמעריקאנישען מיליטארבעפעהלסהאבער אויף דען פיליפפינען וואורדע דער אויפטראג ערטהיילט, דיא „אויפשטאנדישען" אויף דען אינזעלן מיט אללער מאכט צו אונטערווערפען. עס איזט אויך בערייטס צו בלוטיגען צוזאממענשטאססען געקאממען, בייא וועלכען דיא אמעריקאנער זיעגער געבליעבען זינד.

— וואהרענד אלזא איבעראלל גערישטעט אונד געקאמפפט ווירד, ווערדען דיא פארבערייטונגען צו דער אבריסטונגסקאנפערענץ פארטגעזעטצט. דיעזעלבע זאלל ניכט אין בריססעל, וויא אורשפרינגליך בעאבזיכטיגט וואר, זאנדערן אין הааג, דער הויפטשטאדט האללאנדס, שטאטטפינדען. וועלכען ערפאלג מאן זיך אונטער זאלכען אומשטאנדען פאן דער אבריסטונגסקאנפערענץ פערשפרעכען קאנן, בלייבט אבצוואווארטען. דיא פאליטיק פערדירבט בעקאננטליך דיא זיטטען, צוואווילען אבער אויך דיא בעסטען אונד עדעלסטען אבזיכטען.

קראניק.

(קראקויא.) דאז פאם באזעלער קאנגרעסס איינגעזעטצטע אקציאנסקאמיטע, וועלכעם ענדע פאריגען מאנאטס אין וויען איינע זיטצונג אבגעהאלטען האטטע, האט אן אללע געזיננונגסגענאססען איינען אויפרוף ערלאססען, וועלכער צונאכסט איינע איינלייטענדע בעשפרעכונג דער געגענווארטיגען לאגע דעם יודענטהומס אונד דער ציעלע דעם ציאניזמוס ענטהאלט. דאנן הייססט עס אין דעמזעלבען: „דיא יידישע קאלאניאלבאנק זאלל נונמעהר געשאפפען ווערדען אונד אונפערציגליך איהרע טהאטיגקייט בעגיננען. נאך אומפאססענדען פארארבייטען, נאך איינער זארגזאמען, געוויססענהאפטען פריפונג דער רעכטליכען בעדינגונגען, אונטער וועלכען דאז פינאנציעללע אינסטרומענט אונזערער בעוועגונג ענטשטעהען זאלל, האט דאז פאם באזעלער קאנגרעסס איינגעזעטצטע אקציאנסקאמיטע דיא שטאטוטען אונד פראספעקטע דער באנק געבילליגט. דיא סובסקריפציאן, וועלכע אם 28., 29. אונד 30. מארץ דיעזעס יאהרעס אין דער גאנצען וועלט אויפגעלעגט ווערדען ווירד, זאלל צייגען, דאס דער ציאניזמוס ניכט איינע לעערע דעקלאמאציאן, זאנדערן דער אויסדרוקק איינעם ערנסטען פאלקסוויללענס איזט. פארווארטס, גענאססען! יעדער ציאניסט האט עס אלס זיינע פפליכט אנצוזעהען, דיעזער סובסקריפציאן, וועלכע קיינע אלמאזענזאממלונג איזט, זאנדערן איינע געלדאנלאגע פיר דען פאלקסצוועקק, צום געלינגען צו פערהעלפען. אים קליינסטען קרייזע, אם פערנסטען ארטע, מוסס יעדער זיינע פפליכט בייא דיעזעם אנלאססע טהון. דער ציאניזמוס שטעהט דא פאר איינער פראקטישען טהאט, דורך דיא ער זיך אונד אנדערען בעוויזען ווירד, דאס דיא זעלבסטערלאזונג דעס יידישען פאלקעס קיינע פלויע זעהנזוכט טריימענדער קינדער, זאנדערן דיא קלארע אבזיכט פעראנטווארטליכער מאננער איזט. ביזהער האט איינע אנצאהל פאן פערזאנען, דיא יעדעס אפפער גערנע בראכטען, ראסטלאז געארבייטעט. דער מאמענט איזט געקאממען, וואו דיא פארדערונג, מיטצואווירקען מיט אויפביעטונג אללער קראפט, אן יעדעם איינצעלנען ציאניסטען העראנטריטט. זייא קיינער זיימיג! יעדער וויייסס, אום וואס עס דיעססמאל געהט. גענאססען, אנס ווערק!"

(קראקויא.) אים היעזיגען פעראיין „השחר" (פשעדשוויט) היעלט ה' מיכאעל בערקאוויטש זאננטאג דען 12. ד. מ. אבענדס איינען פארטראג איבער „שמואל דוד לוצאטטא אונד זיינע אויפפאססונג דעם יודענטהומס". דער פארטראגענדע שילדערטע צונאכסט אין קורצען ציגען דען לעבענסלויף דיעזעס גראססען מאננעס אונד ערארטערטע דאנן זיינע אנזיכטען איבער יודען אונד יודענטהום. צום שלוססע וויעז דער רעדנער דארויף הין, דאס לוצאטטא אלס ערסטער נאציאנאליודע אים מאדערנען זיננע אנגעזעהען ווערדען קאנן אונד ציטירטע אלס בעוויז פיר זיינע בעהויפטונגען איינען בריעף לוצאטטא'ס אן דר. גייגער, אין וועלכעם ער לעטצטערעם עמפפיעהלט, פאן דער קאנצעל העראב דען לייטען צו ערקלארען, דאס זיא קיינען גרונד האבען, דיא יידישע נאציאנאליטאט אויפצוגעבען, דא דער יודע וועדער דייטשע, נאך פראנצאזע נאך וואס אימטער אנדערעס אלס יודע זיין קאנן. בייא איינער געוויססען געלעגענהייט האט זיך לוצאטטא אויך פיר דיא אידעע דעם יודענשטאאטעס אויסגעשפראכען אונד צוואר אין איינעם בריעפע אן איינע פאריזער פערזאנליכקייט, דיא זיך מיט דער פערבעססערונג דער יידישען לאגע בעשעפטיגטע. עס הייססט דאזעלבסט אונטער אנדערעם: „עס מיססטע דעם אבראהאמיזמוס, דער עכט-יידישען זיטטליכקייטסאידעע איינע אויססעראייראפעאישע שטאטטע געשאפפען ווערדען, אויף דעם היסטארישען באדען אונזערעס פאלקסטהומס, אויף דעם אלליין עס פרייא פאן שאדליכען איינפליססען פרעמדער קולטורען זיך ענטפאלטען אונד געדייהליך ענטוויקקעלן קאננטע".— דער רעדנער ערנטעטע פיר זיינע טרעפפליכען אונד האכאינטערעססאנטען אויספיהרונגען זייטענס דער צאהלרייך פערזאממעלטען רייכען בייפאלל.

(לעמבערג.) דער אינשפעקטאר דער באראן הירש-שטיפטונגסשולען אין גאליציען, ה' נחמיה לאנדעס, איזט זאנטאג דען 12. ד. מ. פערשיעדען. ער וואר פריהער דירעקטאר דער טשאטשקי-שולע אין לעמבערג אונר איין אויסגעצייכנעטער פאדאגאגע. פריעדע זייער אשע!

(טארנאוו.) אויך אין אונזערער שטאדט איזט נון איין ציאניסטישער פרויען-פעראיין געגרינדעט ווארדען.

(דעלאטין.) אונזערע שטאדט איזט פאסט דיא איינציגע אין גאליציען, אין וועלכער דער ציאניזמוס נאך ניכט וואורצעל געפאססט האט. טראטץ דער אגיטאציאן אונזערער געזיננונגסגענאססען ב. י. הארץ אויס נאדווארנא אונד חיים בלאך היער איזט עס ביזהער ניכט געלונגען, דיא היעזיגע יוגענד צום אנשלוסס אן דען ציאניזמוס צו בעוועגען. נאטירליך קאנן היעדורך אויך דיא אלטערע גענעראציאן ניכט פיר דען ציאניזמוס געוואננען ווערדען. דער היעזיגע ראבבינער איזט איין ענטשיעדענער געגנער דער ציאניסטישען אידעע. אלס היער איינע מיצקיעוויטש-פייער פעראנשטאלטעט וואורדע, היעלט ער איינען פארטראג איבער מיצקיעוויטש; איבער דיא יידישען נאציאנאלדיכטער צו שפרעכען, דאז האלט ער וואהרשיינליך פיר איינע זינדע. טראטצדעם האפפען וויר, דאס דער ציאניזמוס אויך היער איינגאנג פינדען ווירד, זיינען געגנערן צום טראטץ.

העברי.

(טשארני-דונאיעץ.) דער געוועזענער דירעקטאר דעס גראפען זאמאיסקי אין זאקאפאנע, דער אלס אנטיסעמיט בעריכטיגט וואר, וואורדע אם 12. ד. מ. פערהאפטעט. בעקאננטליך בראך פאר אייניגען וואכען אין זאקאפאנע איין פייער אויס, דורך וועלכעם צירקא 20 הייזער איינגעאשערט וואורדען. אונטער דען בויערן וואר דאז גריכט פערברייטעט,

דיא יודען האטטען דאז פייער אנגעשטיפטעט, יעטצט שטעללטע זיך אבער דיא וואהרהייט הערויס, דאס דער דירעקטאר ר י ש זעלבסט דאראן דיא שולד טראגט. — כן יאבדו! R.

(וויען.) דער קאיזער האט דעם הויפטמאנן לעאפאלד ט א פ פ ע ר דען אדעלסשטאנד פערליעהען. — אים יאהרע 1879 עררינכטעטע ה׳ סאמועל זיססערמאנן איינע שטיפטונג מיט איינעם קאפיטאל פאן 10000 פל. צור בעפארדערונג דעס שטודיאומס דער ביבעל אונד דעס תלמוד. דיא פינאנצבעהארדען האבען דיא בעפרייאונג דיעזער שטיפטונג פאן דען איבליכען געביהרען פערוויינערט, וויל דער שטיפטונגסצוועקק ניכט אלס אונטערריכטסצוועקק אנצוזעהען איזט, אונד וויל פערנער דער צוועק דער שטיפטונג הויטפזאכליך איין רעליגיאזער זייא. דאז קוראטאריאום דער שטיפטונג ערגריפף דאגעגען דיא בעשווערדע צום פערוואלטונגסגעריכטסהאף, וועלכער דיא ענטשיידונג דער פינאנצבעהארדען אויפהאב מיט דער בעגרינדונג, דאס עס זיך אללערדינגס אום איינען אונטערריכטסצוועקק האנדעלט אונד צוואר אום דען אונטערריכט אין איינעם איזראעליטיש-טהעאלאגישען געגענשטאנד. די שטיפטונג איזט אלזא פאן דער ענטריכטונג דער געביהרען בעפרייט װארדען. -- דער פרעזידענט דער „אסטעררייכיש-איזראעליטישען אוניאן" אונד דער אבגעארדנעטע דר. ב י ק האטטען ביים יוסטיצמיניסטער איינע אוידיענץ, אין וועלכער זיא זיך דאריבער בעקלאגטען, דאס דיא אנטיסעמיטישען בלעטטער איבער איינע ריטואלמארדגעשיכטע אין נייסאנדעץ בעריכטען, דיא יעדער גרונדלאגע ענטבעהרע. דער מיניסטער פערשפראך, דען בעטרעפפענדען בלעטטערן אמטליכע בעריכטיגונגען צוצושיקקען. דאז איזט אללערדינגס בלוטווניג; געגען דער פערברייטונג זאלכער פאלשער געריכטע מיססטען ענערגישערע מאססרעגעלן אנגעווענדעט ווערדען, וועגן זיא ערפאלג האבען זאללען.

(וויען.) לאנדעסגעריכטסראטה דר. סאמועל ס א ר ע איזט צום א ב ע ר ל א נ ד ע ס ג ע ר י כ ט ס ר א ט ה ע ערנאננט װארדען. עס איזט דיעס דער ערסטע יודע, דער אין אסטעררייך צו איינער זאלך האהען שטעללע געלאנגטע. — דיא אסטערררייכיש-אונגארישע קאלאניאלגעזעללשאפט האט דען ה׳ ס. ב ר א ד צום קאררעספאנדירענדען עהרענמיטגליעדע ערנאננט.

(וויען.) דער בירגערמייסטער דר. ל ו ע ג ע ר האט דיא שטאדטראטהע פאן בערלין אונד לייפציג „צור טהיילנאהמע אן דער פייערליכען עראפפנונג דעס ראטהויזקעללערס איינגעלאדען. ער האלטע זיך יעדאך אןביידען ארטען ענטשיעדענע אבזאגען.

(בודאפעסט.) וויא פערלויטעט, דירפטע דער פרעדיגער דער היעזיגען איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע, דר. סאמועל ק א ה ן, דעמנאכסט צום מיטגליעד דעס מאגנאטענהויזעס ערנאננט ווערדען.

(בערלין.) בייא דער בעראטהונג דעס מיליטארעטאטס בעאנטראגטע אבגעארדנעטער דר. לינגנעס, עס מאגע דען יידישען זאלדאטען געלעגענהייט געבאטען ווערדען, אן דעם יידישען גאטטעסדיענסט טהיילצונעהמען. דער קריעגסמיניסטער גאססלער ערווידערטע, דאס דיעס זא וויט אלס מאגליך געשעהע. דיעזע אנטווארט דעס מיניסטערס ענטשפריכט יעדאך דער וואהרהייט ניכט, דענן טהאטזאכליך איזט דען יידישען זאלדאטען פאסט ניע מאגליך, איינעם גאטטעסדיענסטע בייצוואהנען. — אים רייכסטאגע ווירד אין דער לעטצטען צייט איבערהויפט פיעל איבער דיא יודען געשפראכען. זא מיינטע דער בעריכטיגטע ש ט א ק ק ע ר, עס מאגע אן דען פאסטאמטערן דיא זאננטאגסרוהע איינגעפיהרט ווערדען, דענן נור דיא יודען, דיא אם זאמסטאג ניכט שרייבען, ברויכען זאננטאג דיא פאסט. איין אנדערער אבגעארדנעטער בעאנטראגטע, פיר זאננטאג דיא טעלעגראמם-געביהרען צו ערהאהען, דענן דורך דיא יידישען האנדלונגסהייזער, דיא מייסטענס אן זאננטאגען שטאטטפינדען, ווערדען דיא בעאמטען געראדע אן דיעזען טאגען אללצופיעל אין אנשפרוך גענאממען.

(בערלין.) אלס בייא דען לעטצטען וואהלען אין דאז פרייססישע אבגעארדנעטענהויז צווייא יודען געוואהלט וואורדען, דא קאנסטאטירטען אללע בלעטטער מיט גענוגטהואונג, דאס נונמעהר וויעדער יודען אים אבגעארדנעטענהויזע זיטצען, וואס זייט 10 יאהרען ניכט דער פאלל וואר. יינגסט וואורדע אים אבגעארדנעטענהויזע איבער איין געזעטץ בעראטהען, דאז שפעציעלל יידישע אנגעלעגענהייטען אנגעהט. עס ענטוויקקעלטע זיך דאריבער איינע לעבהאפטע דעבאטטע, אבגעארדנעטע פאסט אללער פארטייען ערגריפפען דאז װארט — נור אונזערע צווייא יודען ניכט. דאז זינד אונזערע פערטרעטער!

(מארבורג.) ביים דיעסיאהריגען פרייזפערטהיילען איבער אויפגעגעבענע פרייזפראגען אן דער היעזיגען אוניווערזיטאט האבען צווייא יודען דיא ערסטען פרייזע ערהאלטען. — אויך אן דער ברעסלויער אוניווערזיטאט האבען יודען דיא מייסטען פרייזע ערהאלטען.

(האללאנד.) דער בעריהמטע מאלער יאזעף איזראעלס פייערטע אם 27. יאנער זיינען 75. געבורטסטאג. איזראעלס איזט דער גראססטע אונטער דען מאדערנען האללענדישען מאלערן אונד איזט טראטץ זיינעס גרייזענאלטערס בייא בעווונדערונגסווערטהער גייסטיגער אונד קארפערליכער פרישע.

(פעטערסבורג.) דער מיניסטער דעס איננערן האט אן דיא גאווערנערע איין רונדשרייבען געשיקקט, אין וועלכעס ער דארויף אויפמערקזאם מאכט, דאס פיעלע דארפער מיט צאהלרייכער בעפאלקערונג צו שטאדטען ערקלארט ווערדען דירפען אונד ערזוכט דיא גאווערנערע, איהם דיעסבעציגליך פארשלאגע צו מאכען. דיעזע אנגעלעגענהייט איזט פיר דיא יודען רוססלאנדס פאן בעזאנדערער וויכטיגקייט, וועלכע בעקאננטליך נאך דען געזעטצען פאם מאי 1882 אין דארפערן ניכט וואהנען דירפען. — אין קאמענקא (קרים) וואורדע אויף פעראנלאססונג דעס דארטיגען גייסטליכען איינע שולע עררינכטעט, אין וועלכער שילער אהנע א ו נ ט ע ר ש י ע ד ד ע ר ק א נ פ ע ס ס י א ן אויפגענאממען ווערדען.

(פעטערסבורג.) דער סענאט האט ענטשיעדען, דאס איין יודע, דער דאז פריווילעגיאום בעזיטצט, אין איינעם דארפע צ וואהנען, אין דעמזעלבען דארפע פאן איינער וואהנונג אין איינער אנדערן איבערזיעדעלן דארף, אהנע דאס דיעס אלס איינע דאמיצילסאנדערונג בעטראכטעט ווערדע.

(ווארשויא.) היער ווירד איין אסיל פיר יידישע גייסטעסקראנקע עררינכטעט. דיא קאסטען היעפיר ווערדען אים ווענע פאן שפענדען געזאממעלט. ביזהער זינד 13000 רובעל איינגעלויפען.

(קרעמענטשוג, רוססלאנד.) דאזעלבסט שטארב אונלאנגסט איינע פרויא אים אלטער פאן 114 יאהרען. נאך אים פאריגען יאהרע וואר זיא אין איהרער האנדלונג טהאטיג.

(לאדז.) נאך דער נייעסטען סטאטיסטיק בעפינדען זיך היער אונטער איינער בעפאלקערונג פאן 315,000 זעעלען עטווא 100.000 יודען, דאז איזט 32% פערצענט. אים יאהרע 1860 צאהלטע דיא שטאדט בלאס 32000 איינוואהנער, דארונטער עטווא 5000 יודען. דיא מייסטען היעזיגען פאבריקען זינד אין דען האנדען דער יודען אונד אויך דיא מייסטען נייען הייזער געהארען אן יודען.

(קישינעוו.) דער היעזיגע ראבבינער פ ר ע ג ע ר וואורדע וועגען פערליימדונג דעס פליישסטייערפאכטערס, דאס ער זיך איינער בעטריגערישען האנדלונג שולדיג מאכטע, צו 4 טאגען „ה ו י ז א ר ר ע ס ט" פעראורטהיילט.

(באגוסלאוו, רוססלאנד.) היער ווארדע ביים יידישען מוזיקאנטען אשר חאמאטאוו איין 4יאהריגעס קינד געשטאהלען. דער זאנדערבארע דיעבשטאהל געשאה אום מיטטערנאכט. חאמאטאוו וואר פערייזט אונד זיינע פרויא הארטע אום מיטטערנאכט אוים דעם קינדערצימממער איינעם איהרער קינדער וויינען. דא אויך דיא מאגד אים זעלבען ציממער מיט דען קינדערן שליעף, ריעף זיא דיעזעלבע אונד בעפאהל איהר, דאז קינד צו שטיללען. דעם מארגענס פאנד זיא, דאס איינעס איהרער קינדער פעהלע. דאז צימטער וואר פאן איננען פערשלאססען. דער פערדאכט לענקטע זיך אויף דיא מאגד, וועלכע אבער ענטשיעדען לייגנעט. דיעזעלבע איזט פערהאפטעט ווארדען.

(קאנסטאנטינאפעל.) דאז טירקישע אמטסבלאטט פערעפפענטליכט פאלגענדע ערקלארונג: „פאן מעהרערען זייטען ווארדע אן דען גראססוועזיר דיא אנפראגע געריכטעט, אב זיך דאז פערבאט דער יודענאיינוואנדערונג נאך פאלאסטינא אויך אויף זאלכע פערזאנען בעציעהט, וועלכע זיך דארט מיט איהרען פאמיליען דויערנד ניעדערלאססען וואללען. דער גראססוועזיר האט נון ענטשיעדען, דאס זיך דאז גענאננטע פערבאט אויף אללע יודען אהנע אונטערשיעד, אב זיך דיעזעלבען נור צייטווייליג אדער דויערנד אין דיעזעם לאנדע ניעדערלאססען וואללען, בעציעהע". — דאגעגען האט איין געוויססער איזאק פערנאנדעץ בייא דען גראססוועזיר איין געזוך אום דיא ערלויבניסס צור גרינדונג איינעם קאלאניזאציאנספעראיינעס איינגערייכט. דיא ערלויבניסס איזט איהם אין אויסזיכט געשטעללט ווארדען.— דער אמעריקאנישע געזאנדטע אסקאר ס. שטרויס האט דאז פאטראנאט פיר איין גראססעס וואהלטהאטיגקייטספעסט צו גונסטען דעם יידישען קראנקענהויזעס איבערנאממען.

(יאפפא.) באראן עדמונד ראטהשילד, דער פראטעקטאר דער קאלאניען, איזט אם 25. פ. מ. היער איינגעטראפפען אונד פאן דער אם האפען אנגעזאמטעלטען פאלקסמענגע ענטהוזיאסטיש עמפפאנגען ווארדען. דער באראן בעזיכטיגטע דיא קאלאניען, וואבייא ער אין „פתח-תקוה" אים בעטהויזע אן דיא פערזאממעלטען קאלאניסטען איינע אנשפראכע ריכטעטע אונד זיא צור האכהאלטונג דער רעליגיאן אונד צור נאכסטענליעבע אנרעגטע. אם 29. פ. מ. טראף דער באראן אין יערוזאלעם איין, ווא איהם עבענפאללס איין ענטהוזיאסטישער עמפפאנג בערייטעט ווארדע.

(יערוזאלעם.) אים הייליגען לאנדע, שפעציעלל אין דען שטאדטען יערוזאלעם, צפת אונד חברון, העררשט געגענווארטיג איינע אונגעהייערע טהייערונג אונד אינפאלגעדעססען אונטער דען יודען גראססעס עלענד אונד געראדעצו הונגערסנאטה. ראשע הילפע טהוט דרינגענד נאטה!

(נעוו-יארק.) אים שטאאטע אינדיאנא ווארדע ה' לעאנארד לעווי צום שטאאטסשאטצמייסטער געוואהלט.

(וואשינגטאן.) דאז איינוואנדערונגספערבאט, וועלכעס פארציגליך געגען דיא רוססישען יודען געריכטעט אונד בערייטס פאם סענאט גענעהמיגט וואר, ווארדע פאם רעפרעזענטאנטענהויז מיט גראססער מאיאריטאט אבגעלעהנט.

טעלעגראמם.

פאריז 17 פעבער.

דער פרעזידענט דער פראנצעזישען רעפובליק, פעליקס פוירע, איזט פלעטצליך געשטארבען.

דאז יידישע טהעאטער אין קראקויא.

ווענן עס יידישען אויטאדידאקטען, אהנע פאכגעמאססע אויסבילדונג אונד ערציעהונג אין אירגענד איינער פאכשולע, יע געלונגען איזט, איינע פאללענדונג אין אירגענד איינעם צווייגע מענשליכען וויססענס אונד קאננענס צו ערלאנגען, זא זינד עס דיא יידישען שוישפיעלער, פיר וועלכע נאך קיינע דראמאטישע שולען אונד קאנזערוואטאריען בעשטעהען, פיר דערען העראנבילדונג נאך קיין קונסטגאננער יע דאז גערינגסטע אפפער געבראכט האט. דיעזעם אורטהייל מוסס זיך יעדער בילדען, דער דיא געגענווארטיג היער וויילענדע טרופפע דעם ה' יאוועליער אוים בוקארעסט מיט אויפמערקזאמקייט אן דער ארבייט געזעהען. דענן עס לאססט זיך ניכט לייגנען, דאס עס שטיקקע גיבט, דיא נור נערינגען אדער גאר קיינען דראמאטישען ווערטה האבען, דיא ניכטס מעהר ענטהאלטען אלס איינען רייץ פיר דיא לאכמוסקעלן איינעם געוויססען טהיילעס דעם פובליקומס. ווענן עס יעדאך אויך דעם אינטעלליגענטערען צושויער מאגליך איזט, מאנכע שטיקקע, זעלבסט דיא שלעכטעסטען, ביז אן דאז ענדע· דער פארשטעללונג געדולדיג אנצוזעהען, זא איזט דיעס אונשטרייטיג דאז פערדיענסט אייניגער שוישפיעלער, דיא איהרעם טאלענטע צו ווייט גראססערעם דאנקע פערפפליכטעט זינד, אלס אללען איינפליסטערונגען אוים דעם סופפלערקאסטען. עס גענוגט, דען דירעקטאר ה' יאוועליער אין זיינען העלדענראללען, דיא ה' פערקויף אונד גהילטמאן אין קאמישען ראללען מאנכעס זאגענאננטען היסטארישען שטיקקעס צו זעהען, אום צו ערפאהרען, וויא פיעל טאלענט אונד געדיעגענהייט, וויא פיעל אינטעלליגענץ אונד פערשטאנדניסס היער מיטשפיעלען, אום דיא יידישען „ברעטטער" צו איינער ווירקליכען ביהנע צו מאכען. וואס היער, בעזאנדערס אין דען זאגענאננטען היסטארישען שטיקקען, פאן דען דיכטערן געגען דען גוטען געשמאק געזינדיגט ווירד, דאז מאכען דיא שוישפיעלער מיט איהרעם אונשטרייטיגען טאלענטע וויעדער גוט, אונד יעדע נאך זא גראססע אונגאטירליכקייט אין דער דראמאטישען האנדלונג ווירד פאן דעם נאטירליכען שפיעלע אונד דער פערשטאנדניסספאללען אינטערפרעטירונג זייטענס דעם שוישפיעלערס מיט ערפאלג קארריגירט. איין גוטער שוישפיעלער שאפפט זיך זעלבסט זיינע ראללע, מאג דער דיכטער נאך זא וועניג פיר איהן געזארגט האבען. ווענן אונזער אורטהייל יעדאך איבער דיא היסטארישען שטיקקע זא שטרענג איזט, זא געשיהט עס פרייליך נור דעסהאלב, וויל וויר געראדע פאן זאלכען שטיקקען אם מייסטען בעאנשפרוכען צו דירפען גלויבען, וויל וויר דער אנזיכט זינד, דאס דיא יידישע ביהנע דאצו בערופען איזט, דאז פאלק יידיש, ד. ה. אין דער קעננטניסס דער יידישען לײדענס־ אונד העלדען־געשיכטע צו ערציעהען. זאלאנגע עס זאלכע גוטע היסטארישע שטיקקע ניכט גיבט (דיא וועניגען אויסנאהמען וויא גאלדפאדען'ס דר. אלמאסאדא, „בר-כוכבא" או. ד. ג. האבען זיך אלס אויסגעצייכנעטעס בילדונגסמיטטעל פיר דאז פאלק ערוויעזען) זא לאנגע עס קיינע עכטע היסטארישע שטיקקע גיבט, ווירדען דיא לייטער דער יידישען ביהנען פיעל בעססער דאראן טהון, שטיקקע אויס דעם לעבען דער געגענווארט צו געבען; זיא האטטען דאבייא פיעל לייכטערעס שפיעל אונד איין אפפענעס פעלד צור בעטהאטיגונג איהרעס טאלענטעס. „משיחים צייטען", „כנור דוד", „אייראפא אונד אמעריקא" האבען דיעזע אונזערע אנזיכט צור גענוגע בעשטאטיגט, אינדעם זיא אונז געלעגענהייט געבאטען, דען יידישען קינסטלערן פיר דיא אנגענעהמען אבענדע אין האהעם מאססע דאנקבאר צו זיין. וויר האבען אבען בערייטס דען דירעקטאר ה' יאוועליער, ה' פערקויף אונד ה' גהילטמאן גענאננט, אבער אויך דיא אנדערען מיטגליעדער דער ביהנע

האבען אין דען גענאננטען שטיקקען געצייגט, דאס זיא דיא פאהיגקייט בעזיטצען, טיפען אויס דעם יידישען לעבען געטרייא צו קאפירען אונד איהרע אויפגאבע צור פאללסטען צופריעדענהייט צו לאזען. וואס פאן דען מאננערן, גילט אין ניכט געריננגערעם מאססע אויך פאן דען ווייבליכען מיטגליעדערן. פרויא י א וו ע ל י ע ר שפיעלט איהרע מוטטעררALLען מיט גלאנצענדעם ערפאלג; פרייליין ל א וו י ט ץ אונד פרויא פ י נ ק ע ל ש ט י י ן געבען איהרע יינגערען ראללען מיט דראמאטישעם פערשטאנדניסס אונד איינער געשיקקליכקייט, דיא ניכטס צו ווינשען איבריג לאססען.

עס איזט נור בעדויערליך, דאס דער טהעאטערזאאל צו קליין איזט, אום דיא אין דעמזעלבען זיך פראדוצירענדען טאלענטע מיט איינעם בעזוכע אונד איינעם מאטעריעללען ערפאלגע צו בעלאהנען, וויא זיא עס נאך איהרען קינסטלערישען לייסטונגען פערדיענען.

קראקויא, 14. פעבער 1899. יחיאל בערנזאהן.

פאללעטאן.

נאך ציון.

ערצאהלונג פאן מ. ד. בראנדשטאטטער.

(4. פארטזעצונג.) *)

פאלל ערביטטערונג אונד פערצווייפלונג קעהרטע א ד ע ל ע איהרעס גאטטען דען ריקקען אונד בעגאב זיך וויעדער נאך .B צו איהרער טאכטער אונד איהרעס שוויעגערזאהנע. דיעזעלבען בערייטעטען איהר איינען גאר אונאנגענעהמען עמפפאנג אונד איבערשיטטעטען זיא מיט דען העפטיגסטען פארווירפען, דיא וויא נאדעלשטיכע אין איהר הערץ דראנגען.

— „ווארעסט דוא ניכט פאס באזען גייסט בעזעססען, וויעדער הייראטהען צו וואללען, דאנן מיססטעסט דוא ניכט אים דיין געלד פירכטען, ווארעסט ניכט גענאטהיגט, דאסזעלבע אים באנקהויזע צו דעפאנירען, דאמיט עס דורך איינען רוכלאזען דעפרוידאנטען דיינען קינדערן ענטצאגען ווערדע; דוא זעלבסט שטינדעסט הייטע ניכט ארם אונד פאן אללעם ענטבלאססט דא — אבער דוא וואללטעסט איינען ג א ט ט ע ן, נאך ס א ל א מ א נ ד ע ר זעהנטע זיך דיינע זעעלע. נון האסט דוא סאלאמאנדער; דיא זופפע, דיא דוא דיר איינגעבראקקט, מוססט דוא זעלבסט אויסלאפפעלן. איזט שאן זא וואס געהארט ווארדען? אונז, דיינען קינדערן, דיין פלייש אונד בלוט, שענקטעסט דוא קיינען גלויבען אונד גאבסט אונזער געלד, דאז פערמאגען אונזערעס פאטערס, אין פרעמדען האנדען, וועלכע עס פיר זיך פערווענדעטען אונד נון שטעהסט דוא דא, איין אפפער דיינעס וואהנעס. — צום שאדען האסט דוא נאך דען שפאטט! „אויך דיא אלטען קיהע לעקקען זאלץ“, זאגטעסט דוא, אלס דיא מיט סאלמאנדער געגען דען וויללען דיינער קינדער אונד דיינער גאנצען פאמיליע צום טרויאלטאר געגאנגען ביזט. ווייססט דוא וואס מאן יעצט איבער דיך זאגט? „עס גיבט קיין זאלץ צום לעקקען מעהר אונד דיא אלטע קוה שטעהט מיט פערטראקקנעטער צונגע דא“ — זאלכע אונד אהנליכע „טראסטווארטע“ פערנאהם זיא טאגליך אויס דעם מונדע איהרער טאכטער אונד שוויעגערזאהן, בייא יעדער געלעגענהייט מאכטען זיא איהר אין אונצווייידייטיגער וועיזע דען שטאנדפונקט קלאר; זיא פירכטעטע דען מונד צו איינער ערווידערונג צו אפפנען, דא זיא אין דיעזעם פאללע געפאהר ליעף, פאן איהרעם שוויעגערזאהנע אויף דיא שטראססע געזעטצט צו ווערדען; זיא ביסס זיך אין דער צונגע אונד שוויעג, איהרען אינגרימם אונד איהרע וועהמוטה אים הערצען בערגענד — ביז ענדליך איהרע געדולד צו ענדע וואר אונד זיא דיא פארטוואהרענדען בעלאסטיגונגען אונד בעהעלליגונגען ניכט מעהר ערטראגען קאננטע, דא עס איהרעטוועגען אויך צווישען טאכטער אונד שוויעגערזאהן צו רייבונגען אונד העפטיגען אויפטריטטען קאם. אויך איהרע ניעדריגע אונד קלייליכע זעעלע עמפארטע זיך נון איבער דיא באזהייט איהרער קינדער אונד זיא צאג עס פאר, איהר הויז צו פערלאססען, אין נאך גראססערעם מאססע ערביטטערט אונד פערצווייפעלט, אלס זיא אין דאסזעלבע איינגעצאגען האטטע.

V.

אין .B, וועלכע שטאדט איינסט דיא רייכע „א ד ע ל ק ל מ ן ש מ ע ו ן׳ ס“ בעהערבערגטע, וועלכע דיא וויטווע א ד ע ל ע ח א פ אין איהרעס שטאלצע זאה אונד דאנן פאן דער עהרע אונד גראססע דער מאדאמע א ד ע ל ע ס א ל א מ א נ ד ע ר פערנאהם — אין דיעזער שטאדט וואהנט נון אין איינעם פינסטערען, ענגען זייטענגאססכען איינע טיעפגעבייגטע, שטעטס קלאגענדע אונד יאממערנדע פרויא, זיא נעננט זיך בלאס „א ד ע ל“ אהנע יעדען צו- אדער ביינאמען אונד ערנאהרט זיך פאן דעם קנאפפען געהאלטע, וועלכען איהר זאהן א ל י ש ע איהר פאן צייט צור צייט צוקאממען לאססט. איהר גאטטע סאלאמאנדער, וועלכער אין לעמבערג „נור איינמאל אויף ערדען לעבט“, קיממערט זיך אום זיא גאר ניכט, ערקונדיגט זיך ניע אום איהר בעפינדען, עס איזט ביינאהע אויס זיינעם געדאכטניססע געשוואונדען, דאס ער אין דער זלאטשאווער שטראססע צו .B איינע גאטטין האט.

אבער אויך זיא חייסס, דאס ער קיינעסוועגס אויף ראזען געבעטטעט איזט, דאס זיין געשאפט בערייטס געשלאססען זייא אונד ער פאן דעם געלדע זיינער טאכטער לוירא, וועלכע לעקציאנען אים קלאווירשפיעלען ערטהיילט, זיינע לעבענסבעדירפניססע בעשטרייטעט. ער איזט אלזא ניכט פיעל בעססער סיטואירט אלס זיא,ביידע שטעהען אויף גלייכער שטופע; האטטען זיא זיך ניכט ענטצווייט אונד ווארע זיא ניכט פאן סאלאמאנדער אויס זיינעם הויזע געוויעזען, זיא האטטען יעטצט איין פארציגליכעס עהעפאאר אבגעגעבען, דאז זיך זאוואהל אין איהרער זעעלען- אונד כאראקטערהארמאניע אלס אויך אין בעצוג אויף איהרער מאטעריעללען לאגע פאללשטאנדיג גלייך וואר, זיא קאננטען יעטצט אין אללער רוהע אונד אים פאללסטען איינפערנעהמען איהר פערמאגען, דאז זיא ניכט בעזאססען, פערוואלטען, אהנע פאן אירגענד יעמאנדעס געשטארט צו ווערדען — אבער, עס איזט אנדערס געשעהען אונד פארלייפיג וואר דיעזעם ניכט אבצוהעלפען. —

עטווא דרייא יאהרע וואהנטע אדעלע איינזאם אונד פערלאססען אין דער זלאטשאווער שטראססע צו .B, אין דיעזען טרויריגען טאגען זיך אן איהר גליקקליכעס לעבען אים הויזע איהרעס ערסטען גאטטען ר׳ קלמן שמעון עראיננערנד, אונד איהרער יאה ענטשוואונדענען גראססע אונד עהרע בייא סאלאמאנדער גאנץ פערגעססענד. אין עבען דערזעלבען צייט לעבטע סאלאמאנדער „נור איינמאל אויף ערדען“, פערבראכטע זיינע טאגע אים קארטענשפיעלען אין דען קאפפעהייזערן, זיינער אונגליקקליכען גאטטין שפאטענד אונד זיא אב איהר טרויריגעס לאז פערהאהנענד. ביידע גלויבטען עס קוים, זיך נאך איינמאל וויעדערצוזעהען, עס קאם איהנען קוים אויף דיא געדאנקען, דאס זיא דער צופאלל וויעדער צוזאממענפיהרען קאנן. אונד דאך האט איין צופאלל דיעזעם גראססע וואונדער בע-

*) נייאיינטרעטענדע אבאננענטען ערהאלטען אויף פערלאנגען דיא ערסטען פארטזעטצונגען ג ר א ט י ס נאכגעליעפערט.

ווערקשטעלליגט. דיא פֿאָן איינאַנדער געטרעננטען גאַטטען זינד מיט איינעממאַלע נאַהע פֿערוואַנדטע געוואָרדען, שוויעגערעלטערן איהרער קינדער, אָהנע איהר וויססען אונד געגען איהרען וויללען.

א ל י ש ע, וועלכער שאָן לאַנגע זיינען פּאָסטען אויפֿגעגעבען האַטטע אונד איינע לאֶנגערע רייזע אינס אויסלאַנד אונטערנאַהם, אום דיא הערשטעללונג דעס ג ל אַ ז ע ס גרינדליך צו ערלערנען, איזט נון נאָך ל ע מ ב ע ר ג צוריקקגעקעהרט אונד פֿערשטאֶנדיגטע סאַלאָמאַנדער אונד זיינע מוטטער, דאָס ער זינע שטיעפֿשוועסטער ל ו י ר אַ הייראַטהע אונד מיט איהר נאָך פּ אַ ל אֶ ס ט י נ אַ, דעם לאַנדע אונזערער פֿאֶטער, פֿאַהרע, וואָ ער, אויף איינעם פֿאָן איהם ערוואָרבענען גוטע נאַהע דעם מעערע, איינע גלאַזהיטטע, דען נייעסטען טעכנישען אנפֿאָרדערונגען ענטשפרעכענד, עררי‌כטען וויללל.

ס אַ ל אָ מ אַ נ ד ע ר לאַכטע אונד שפּאָטטעטע צוערסט איבער דיעזעס אַנזיננען. וואָ האַט מאַן דענן דאַז געהאָרט?... איזט דענן אונזערע הייטיגע יוגענד פּעררי‌קקט וואָרדען?... דאָס אַלטע מאָננער אונד פֿרויען, אַרמע אונד קראַנקע, בלינדע אונד טויבשטוממע נאָך דעם הייליגען לאַנדע זיך בעגעבען, אום דאָרט פֿאָן אַלמאָזען צו לעבען, דאַז קאָננטע סאַלאָמאַנדער וואָהל בעגרייפֿליך פינדען. אַבער יונגע, אינטעלליגענטע אונד געבילדעטע לייטע, דיא איבעראַל איהר פֿאָרטקאָממען פינדען קאָננען, זיא זאָללען זאָלך איינען אונזינן בעגעהען, דאַז קאָננטע ער גאַר ניכט בעגרייפֿען. אונד דאַנן איינע גלאַזהיטטע אין פּאַלאֶסטינאַ? ברויכט מאַן אין איירא‌פּאַ קיין גלאַז? איזט עטוואַ דאַזעלבסט קיין פּלאַטץ פֿיר איינע גלאַזהיטטע פֿאָרהאַנדען? — אונד וואָס ווערדע לוירא אין דיעזעם וויסטען, אָדען לאַנדע אונטער אָרמען פֿאַנאַטישען יודען מאַכען? ווילל זיא עטוואַ דאָרט „חצות" פֿאָר דער „מערת־המכפלה" אבהאַלטען אָדער פֿאָר דער וועסטוואַנד (כותל־המערבי) דעס עהעמאַליגען טעמפּעלס איבער דיא פֿערוויסטונג דעס הייליגען לאַנדעס קלאַגען? —

אלישע יעדאָך קלאָרטע איהן אויף, דאס פּאַלאֶסטינאַ קיינעספֿאַללס בלאָס דאַצו פֿעראורטהיילט איזט, בראַך אונד אֶדע צו ליעגען, דאָס עס ניכט בלאָס דאַצו דאַ איזט, אום אַלטע פֿאַנאַטיקער אונד מיססיגגאֶנגער צו בעהערבערגען, דיא פֿאָן דער זאָגענאַננטען „חלוקה" איהרען לעבענסאונטערהאַלט פינדען אונד זיך צו דעם צוועקקע דאַהין בעגעבען, אום אָם אֶלבערגע (הר־הזתים) איינע גראַבעסשטאֶטטע צו פֿינדען; פּאַלאֶסטינאַ איזט פֿיעלמעהר איין אייססערסט פֿרוכטבאַרעס לאַנד אויך אים פֿערנאַכלאֶססיגטען צושטאַנדע, דעם בלאָס פֿלייססיגע האֶנדע אונד גוטער וויללע פֿעהלען, אום עס וויעדער צו איינעם געזעגנעטען אונד זעגענשפענדענדען לאַנדע צו מאַכען, וויא עס איינסט וואַר, „ארץ זבת חלב ודבש". דאַז עבען וואָללען דיא ציאָנספֿריינדע, וועלכע דיא קאָלאַניזאַציאָן פֿאָרדערן, צו דענען ער זיך עבענפאַללס צאָהלע. נאַכדעם אלישע איהם אַלזאָ איינעגע מאַל אויפֿקלאָרו געגען איבער זיינען פּלאַן מאַכטע, אונד איהם דאַז הייליגע לאַנד אים ריכטיגען אונד וואַהרען ליכטע דאַרשטעללטע, גאַב ער זיינע געגנערשאַפֿט אויף אונד בעפֿריינדעטע זיך נאָך אונד מיט דער ציאָניסטישען אידעע, זאָ דאַס, אַלס ער איינמאַל איינעם פֿאָרטראַגע בייוואָהנטע, דען אלישע אים פֿעראיינע „חובבי־ציון" איבער דיא צוקונפֿט דעס יודענטהומס אונד דעססען האָפֿפֿנונגען, איבער דאַז הייליגע לאַנד אונד דעססען פֿריכטע, איבער דיא אֶקאָנאָמישע לאַגע אים לאַנדע אונד איבער דאַז לעבען דער פּאַלאֶסטינענזישען קאָלאָניסטען היעלט, וואַר סאַלאָמאַנדער דער ערסטע, דער דען בעשלוסס פֿאַססטע, „נור איינמאַל אויף ערדען צו לעבען" אויף דעם גוטע זיינעס שטיעף־ אונד שוויעגערזאָהנעס אים געלאָבטען לאַנדע, וואָ דיא וויינרעבע זאָ פֿאָרציגליך געדייהע — דענן דען ווייַן פֿערשמאָהטע הערר סאַלאָמאַנדער ניע.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט).

דיא מעדיצינישע וועלט.

דיא צאָהנע אונד איהרע בעהאַנדלונג.

(פֿאָרטזעטצונג).

צוואַר קאָננען דורך דיא אנגעפֿיהרטע בעהאַנדלונגסאַרטען דיא צאַהן־שמערצען ניכט דויערנד בעזייטיגט ווערדען, זיא געניגען אבער גאַר מאַנכמאַל, דאַז ליידען מאָמענטאַן צו שטיללען.

דיא לאַנדבעפֿאֶלקערונג, דיא פֿיר אַללע איבעל זאָוואָהל דעס לייבעס אַלס אויך דער זעעלע הויזמיטטעל בעזיטצט, האַט צור שטיללונג דער צאַהנשמערצען איין זעהר איינפֿאַכעס אונד בילליגעס מיטטעל. מאַן ניממט דיא רינדע דעס פֿוילבוימעס אָדער קרייצדאָרנס, קאָכט זיא אונד שפילט דאַמיט דען מונד אין פויזען פֿאָן פֿינף צו פֿינף מינוטען. נאָך בעססער, וועגן מאַן מיט דיעזער אבקאָכונג איין שטיקקכען וואַטטע טראָקנעט אונד דיעזעס אין דען האָהלען צאַהן שטאָפֿפֿט. דאַנן ווירד דער שמערץ אויף לאֶנגערע צייט פֿאָרטגעבאַננט. אונד זעלבסטפֿערשטאֶנדליך אין אום זאָ ענטשיעדענער ווייזע, יע שטאֶרקער דיא אבקאָכונג וואַר.

דיא לעטצטע רעטטונג בעשטעהט נאַטירליך שטעטס דאַרין, דאָס מאַן זיך דען קראַנקען צאַהן ציעהען לאֶססט. דאַז איזט אללערדינגס ניכט זעהר אנגענעהם. עס גיבט לייטע, דיא גליעדמאַססען אונד נערוועןֿ וויא איין ריעזע האַבען, אַללײַן פֿאָר דעם צאַהנאַרצט אונד זיינען אינסטרומענטען עמפּפֿינדען זיא נון איינמאַל איין גרויען. אלל׳ דיא וויססענשאַפֿט פֿערפֿיגט צוואַר איבער גענוג מיטטעל, אונז בייא דער בעטרעפֿפֿענדען פּראָצעדור צו בעטייבען, זאָ דאַס וויר וועדער דיעזע, נאָך דען זיא בעגלייטענדען שמערץ פֿערשפּירען. דיעזע מיטטעל פֿערזאַגען אבער אויך אָפֿט גענוג אונד דאַנן האַט מאַן דאַז צאַהנציעהען אין דער אורשפּרינגליכסטען פֿאָרם אונד מיט אלל זיינען מיססליכקייטען צו ערדולדען. אָהנע דאַז געפֿירכטעטע שטאָהלערנע אינסטרומענט, אָהנע יענעס קנירשען, דאַז דען קאָפּף ביז אין זיינען לעטצטען נערוו עררראֶהנען לאֶססט, געהט עס דאָך נון איינמאַל ניכט אב.

זעהר כאַראַקטעריסטיש איזט דיא אַרט אונד ווייזע, וויא דיא יאַפּאַנער דען שאַדהאַפֿטען צאַהן אויס דעם געביסס בעזייטיגען. פֿאָר אללעם פֿערציכטעט מאַן דאָרט גאַנץ אויף דער צאַנגע. מאַן צייגט דעם אַרצט דען צאַהן, דען מאַן ענטפֿערנען וויללל, דער אַרצט אומפֿאַססט איהן מיט צווייא פֿינגערן אונד ענטפֿערנט איהן אָהנע יעדעס אינסטרומענט זאָ זיכער אונד שנעלל, אַלס אָב עס זיך דאַרום האַנדעלט, איין אבגעשטאָרבענעס רייז פֿאָם צווייג לאָזצולאֶזען. דיא געשיקקליכקייט איזט עבענזאָ שטוינענערעגענד, וויא דיא קראַפֿט, איבער דיא דער פֿינגער נאָטהגעדרונגען פֿערפֿיגען מוסס. אללערדינגס ליעגט דאַז גאַנצע שטודיאום איינעס יאַפּאַנישען צאַהנאַרצטעס פֿאָרוויעגענד אין דעם בעשטרעבען, דיא פֿינגער אויף דיעזען דערייינסטיגען בערוף הין צו שטאֶהלען. ווער אין יאַפּאַן צאַהנאַרצט ווערדען ווילל, געהט צוערסט צו איינעם צאַהנאַרצט, אום זיך פֿאָן דיעזעם דיא פֿינגער גענויא אונטערזוכען צו לאַססען, אָב זיא קראַפֿטיג גענוג זינד. דאַנן ערסט בעגיננט דער אונטערריכט, דער עבענזאָ איינפֿאַך וויא פּראַקטיש איזט. אויף דער מאַטטע דעס פֿוססבאָדענס ליעגט איין גלאַטטעס פֿיכטענברעטט, אין דאַז לאָכער געבאָהרט זינד. אין יעדעס דערזועלבען שטעקקט איין קורצער צאַפּפֿען, דער גלייכפֿאַללס אויס דעם ווייכען האָלצע דיעזעס בוימעס הערגעשטעללט וואָרדען איזט.

דער לעהרלינג מוסס עס צוערסט דאהין ברינגען, דאס ער דיעזע צאפפען זא שנעלל אלס מאָגליך הערויסציעהע, אהנע אן איהנען נאך רעכטס אָדער לינקס צו ריטטעלן. געלינגט איהם דיעס, זא האט ער דיא ערסטע שטופע זיינעס! בערופעס עררייכט. דאנן געהט ער צום אייכענבלאָקק איבער, אין וועלכעס זיך דיא צאפפען פאָן דיעזעם פיעל האָרטערען האָלצע בע-פינדען. דארויף פאָלגט איין אהאָרנברעטט מיט טאננענצאָהנען, דאנן איין צווייטעס, דאז מיט קליינען אהאָרנשטיפטען אָדער אייכענשטיקקען געשפיקקט איזט. שפאָטער ווערדען דיעזע זאָגאר מיט דעם האממער איינגעטריעבען, דאמיט דער לעהר-לינג אלל זיינע קראפט דאראן זעטצען מוסס. האט ער אללע פריפונגען בעשטאנדען, דאנן ווירד ער צום צאהנארצט פראָמאָווירט.

(פארטזעטצונג פאלגט.

Vom Büchertische.

המשיח Hebräische Conversations-Grammatik. Kurzgefasstes theoretisch-praktisches Lehrbuch der modernen hebräischen Conversations- und Schriftsprache. Mit chronologisch und geographisch geordneten Schriftproben und einem Abriss der hebräischen Stenographie, von J. Rosenberg. 13 Bogen. Octav. Gebdn. 1 fl. 10 kr. = 2 M. (Verlag von A. Hartleben in Wien, Pest und Leipzig.)

Dieses Lehrbuch der modernen hebräischen Conversations- und Schriftsprache ist zunächst für die israelitische studirende Jugend bestimmt, aber auch so eingerichtet, dass jeder Gebildete, ob Christ oder Jude, ohne irgendwelche Vorkenntniss des Hebräischen, dasselbe mit Erfolg benützen kann. Es will den Zweck erreichen, dass der Selbststudirende in den Stand gesetzt werde, nach Absolvirung dieses Buches, in der hebräischen Sprache eine leichte Conversation führen und einen einfachen Brief schreiben zu können, sowie mit Hilfe eines guten Wörterbuches sich auch an die Lectüre einer hebräischen Zeitschrift wagen zu dürfen. Aus diesem Grunde wurde im theoretischen Theile jeder überflüssige Gelehrtenkram, also alles, was zum praktischen Verständniss des gesprochenen und geschriebenen Hebräisch nicht unbedingt nothwendig erschien, sorgfältig vermieden; hingegen wurde solchen Spracherscheinungen, die uns auf Schritt und Tritt begegnen, wenn sie auch nicht dem classischen Hebräisch angehören, ein breiter Raum gewährt. Aus eben diesem Grunde wurde auch die aramäische und talmudische Grammatik aufgenommen. Eine Reihe hebräischer Texte, durchgehend dem praktischen Leben entnommene Conversationsstoffe, wie sie bisher noch in keinem hebräischen Lehrbuche vorkommen, wurden eigens für dieses Werk verfasst.

Die neuen, directen Steuern. Systematisch und populär dargestellt von Dr. Sigmund Goldberger, Hof- und Gerichts-Advocat. 29 Bogen, Octav, in einem Bande eleg. gebdn. 3 fl. (Verlag von A. Hartleben in Wien, Pest und Leipzig).

Zur rechten Zeit wurde obiges Buch veröffentlicht. Dasselbe ist eine ungemein praktische, populäre Darstellung der gesammten neuen Steuern. Der Autor hat aus dem schwer verständlichen Steuergesetze und den mehreren Bänden Vollzugs-Vorschriften ein systematisches, einheitliches Ganzes geschaffen, dessen klare, bündige Sprache Jedermann aus dem Volke versteht. Das Buch enthält die Darstellung aller neuen Steuern mit allen gesetzlichen Formularien, und zwar ausgefüllt und durch praktische Beispiele erläutert, mit Belehrungen über die Art der Ausfüllung, das Verzeichniss der inländischen Werthpapiere bezüglich der Rentensteuer, der Erwerbsteuer und Schätzungsbezirke inclusive aller Wahlvorschriften u. s. w. und ein sorgfältiges Sachregister. Durch constante Citirung der Paragraphe des Gesetzes und der Artikel der Vollzugsvorschriften, seinen streng logischen Aufbau und die einheitliche Darstellung des gesammten Steuerrechtes nach einem glücklichen System, wird das Buch auch zu einer wichtigen Fundgrube für Advocaten und insbesondere für die Steuerbeamten und die Steuercommissionen.

Israels Sendung, ein Festspiel von Adolf Motteki, Schneidemühl, Selbstverlag. Preis geb. 1.50 Mk. brochirt 1.25 Mk.

Dieses Werk ist zur Aufführung in jüdischen Vereinen und Schulen und als Gelegenheitsgeschenk vorzüglich geeignet und von der gesammten jüdischen Presse ausserordentlich günstig beurtheilt worden. Bei grösseren Nachbestellungen (für Vereine, als Schulprämie etc.) besondere Preisermässigung.

אגענטען אונד רייזענדע

אין גאנץ רומאניען, באסניען, הערצעגאווינא, בול-
גאריען, זיעבענבירגען געזוכט.

איינע מעטאללוואארענפאבריק, דיא זעהר גאנגבארע ארטיקעל ערציינט, זוכט רעפרעזענטאבלע, טיכטיגע אגענטען אונד רייזענדע, דיא דער דייטשען אונד לאנדעסשפראכע אין ווארט אונד שריפט מאכטיג זינד, אונד פריוואטקונדשאפטען בעזוכען, געגען האהע פראוויזיאן.

ענטשפרעכענדע קויציאן ערפארדערליך.

בייא ערפאלגרייכער טהאטיגקייט **גראססער פערדיענסט.**

אפפערטען אונד רעפערענצען צו ריכטען אן

RUDOLF MOSSE, WIEN unter Chiffre: W. B. 654

המגיד

רעדיגירט אונטער מיטווירקונג הערפארראגענדער
שריפטשטעללער פאן יעקב שמואל פוכס

איזט דיא איינציגע יידיש־נאציאנאלע העבראישע וואכענשריפט אין אייראפא פיר זאממטליכע אינטערעססען דעס יודענטהומס אונד דער יידישען ליטעראטור. ער צייכנעט זיך דורך דיא פיעלזייטיגקייט זיינעס אינהאלטעס פארטהיילהאפט אויס. דערזעלבע ענטהאלט אויסער איינגעהענדען אביעקטיווען בעטראכטונגען איבער אללען צייטפראגען, אריגינאל-קארעספאנדענצען אונד נייאיגקייטען אויס אללען לאנדערן, וויססענשאפטליכע אבהאנדלונגען אויס דעם געביעטע דער יידישען ליטעראטור אונד געשיכטע, רעצענזיאנען ניי־ערשיענענער ווערקע, ליטעראַרישע נאָ־טיצען א. ד. ג. אונד איינען בעזאנדערען זעהר אינטע־רעססאנטען טהייל פיר בעללעטריסטיק (פעיללעטאן).

דער אבאננעמענטפרייז בעטראגט פיר'ס אינלאנ **6 fl.**, פיר'ס אויסלאנד **8 fl.**

☛ דען אבאננענטען אונד אינזערענטען דער „יידישען פאלקסשטיממע" ווירד איינע ערמאססיגונג פאן 25% געוואהרט. — ווער דאס אבאננעמענט פיר איין גאנצעס יאהר אים פאראויס בעצאהלט ערהאלט **איינע פרעמיע** אים ווערטע פאן 1 פל'.

פראבענוממערן גראטיס אונד פראנקא.

אדרעססע:

Redaction d. „HAMAGID", KRAKAU.

Vertretungen event. Subvertretungen

von sämmtlichen Consum-Artikeln wie: **Mehl, Reis, Rollgerste, Eisen, Petroleum etc.** übernimmt für den Krakauer Rayon event. für ganz Galizien ein solides Agenturhaus in Krakau. Gefl. Anträge unter „Agenturhaus" an die Redaction dieses Blattes.

Für den Handelsstand unentbehrlich!

Ueberzeugen Sie sich! — **Wichtig für Jedermann!**

Stenographie

(System Lehmann).

Das beste und am leichtesten erlernbare Stenographie-System. Höchste Leistungsfähigkeit. Unübertroffene Kürze. Gründliche Ausbildung zum tüchtigen Stenographen. In 12—15 Lectionen von Jedermann vollständig erlernbar.

Für Auswärtige „Brieflicher Unterricht".

Probebriefe für 1 Krone franco.

Stenographisches Unterrichts-Bureau

A. Weissmann

Podgórze-Krakau, Josefinergasse 24.

Erfolg garantirt!

Für Bücherfreunde!

I. WIDMANN's BUCHHANDLUNG
CZERNOWITZ

empfiehlt ihr reichhaltiges Lager neuer und antiquarischer Werke, Wörterbücher in verschiedenen Sprachen, Meyer und Brockhaus Conversations-Lexicon a 17 Bde. ganz neu, neueste Aufl., Schulbücher für Gymnasien, Real- und Handelsschulen, sämmtliche Bücher sind tadellos und werden zu billigsten Preisen geliefert. Auswärtige Bestellungen von 5 fl. aufwärts werden franco versendet.

Rumburger Schürzenindustrie!

Grösste und billigste Erzeugung in Oesterreich-Ungarn, liefert pr. Nachnahme (an mir bekannte Kunden ohne) 40 Façons Kinder- u. Frauenschürzen, erstere von 6 bis 40 kr., letzter von 10 bis 50 kr., schwarze Cloth 20 kr. bis fl. 1.50, Träger gross von 50 kr., Jacken 45 kr., Hemden 45 kr.. Röcke 50 kr. Nichtpassendes zurück. Mustersendung franco u. 5%, beträgt ca. 8—10 fl. **JULIUS LEDERER, RUMBURG.**

מאזעס פראנקעל

שטעפפדעקקען־ערצייגער

ווין, I. זאלצגריעז 21.

עמפפיעהלט זיין רייכאססארטירטעס לאגער אללערהאנד שטעפפדעקקען, אין געשמאקקפאללסטער אויספיהרונג צו דען בילליגסטען פרייזען.

אויף פערלאנגען זיי־רע הילזען צור פראבע גראטיס אונד פראנקא.

דיא אינדוסטריע־אנשטאלט פיר פאפיער אונד ציגארעטטען-הילזען

„נארים“

ד

דעם מאגיסטערס דער פארמאציע אונד כעמיקערס

Wł. Bełdowski, Krakau

עמפפיעהלט צור ערלייכטערונג דער אויסוואהל פאלגענדע ארטען פאן הילזען:

ווייססע הילזען „נארים“	צו לייכטעם אונד שפעציאליטאטען-טאבאק
" " " מיט וואטטא	
מאיז־הילזען „Maïs Numa“	
" „Maïs Albert“	
מאיז־הילזען „Maïs de Paris“	פיר שפעציאליטאטען-טאבאק
" „Maïs Wallis“	
עגיפטישע הילזען „El Maur“	
" " „Offic. Club“	

פאן דעם בעשטרעבען בעזעעלט, מיט דעם פארטשרייטען אונד ענטוויקקלונג דער אינדוסטריע שריטט צו האלטען, אום אללען וואונשען דער פ. ט. רויכער ענטשפרעכען צו קעננען, האבע איך פערפאלקאממנעטע נארים-הילזען איינגעפיהרט, דיא זיך דאמיט אויסצייכנען, דאס איינע אנגעצינדעטע ציגארעטטע ניכט שנעלל אויסלעשט, זויגט קיין פעטט אן אונד אינפאלגעדעססען קאנן מאן דיא גאנצע ציגארעטטע רעכט שמאקהאפט אויסרויכען.

צוגלייך מאכע איך אויף דיא מאיז־הילזען אויפמערקזאם, וועלכע זיך דורך קיהלע אונד מילדע רויך אויסצייכנען אינד דען געשמאק דעם טאבאקס ניכט אים געריננסטען בענאכטהיי׳גען.

צו בעקאממען אין אללען האנדלונגען אונד טראפיקען.

אין לעמבערג אויסשליעססליכעס לאגער:

אין דער טאבאק- אונד ציגארעטטען- שפעציאליטעטען- האנדלונג קארל לודוויג-שטראססע.

מיט האכאכטונג

וול. בעלדאווסקי

מאגיסטער דער פארמאציע אונד כעמיקער.

דען פ. ט. קויפלייטען אונד קאנדיטארען עמפפעהלע פאפיערזאקקע אונד שאכטעל פיר צוקקער צו זעהר בילליגען פרייזען.

Herausgeber und verantwortlicher Redacteur **Jonas Kreppel**. Druck von Josef Fischer in Krakau.